

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กับปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กับปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. ทฤษฎีว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม
 - 1.1 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย
 - 1.2 ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์
 - 1.3 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม
2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับตำรวจชุมชนสัมพันธ์
 - 3.1 แนวคิดว่าด้วยตำรวจชุมชนสัมพันธ์
 - 3.2 หลักการในการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์
 - 3.3 วิธีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์
 - 3.3.1 การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์
 - 3.3.2 ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์
4. สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์
5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและปัญหาการปฏิบัติงาน
6. การปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม

ซัทเทอร์แลนด์ และเครสเซย์ (Sutherland and Cressey) (นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. ม.ป.ป. : 38) ได้ให้ความหมายของการป้องกันอาชญากรรมว่า ความพยายามที่จะสกัดกั้นมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น

อัลเลน (Allen) (นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. ม.ป.ป. : 38) กล่าวว่า การป้องกันอาชญากรรมหมายถึง ความพยายามหรือการเตรียมการ หรือยับยั้งการกระทำผิดมิให้เกิดขึ้น

วิเชแนน (Whisenand) (ฤกษ์ชัย โรจนวงศ์สุริยะ. 2546 : 23) อธิบายว่า การป้องกันอาชญากรรม เป็นกิจกรรม ซึ่งเกิดขึ้นภายในกระบวนการยุติธรรมและในชุมชน เพื่อยับยั้งมิให้การกระทำความผิดเกิดขึ้น

เรคเลส (Reckless) (ฤกษ์ชัย โรจนวงศ์สุริยะ. 2546 : 23) ให้ความหมายของการป้องกันอาชญากรรมว่า เป็นความพยายามที่จะกั้นล่วงหน้ามิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นในขณะที่การแก้ไขหมายถึง การลดการกระทำความผิดซ้ำสอง

เบคคาเรีย (Beccaria) (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2526 : 7) ได้เสนอทัศนคติในการป้องกันอาชญากรรมไว้กว้าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. การป้องกันอาชญากรรมต้องมีการวางรากฐานโดยนักปรัชญาที่เฉลียวฉลาดพร้อมด้วยคุณธรรม รวมทั้งมีการบัญญัติกฎหมายที่เที่ยงธรรม
2. การป้องกันอาชญากรรมต้องอาศัยผู้รักษาและตีความกฎหมายที่เที่ยงธรรม
3. การป้องกันอาชญากรรมต้องครอบคลุมถึงการสนับสนุนคุณงามความดีในสังคม โดยยกย่องสรรเสริญ และให้รางวัลแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ
4. การป้องกันอาชญากรรมต้องเน้นความสำคัญที่ส่งเสริมปรับปรุงการศึกษาให้สมบูรณ์

สุพัตรา สุภาพ (2515 : 62-63) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมไว้ว่า เนื่องจากมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้คนเป็นอาชญากร การป้องกันอาชญากรรมจึงต้องทำในหลาย ๆ ด้านจึงจะได้ผลตามที่คาดหวังไว้ เช่น

1. การแก้ไขชุมชนที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้น
2. การแก้ไขสภาพครอบครัว
3. การแก้ไขความผิดปกติในทางจิตและทางอารมณ์
4. ความรับผิดชอบของประชาชนมีส่วนช่วยในการป้องกันอาชญากรรม

มนัส คุชญาไชยันต์ (2530 : 1) ได้กล่าวว่า การป้องกันอาชญากรรม ได้แก่ การใช้มาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้น แบ่งเป็น 3 มาตรการ คือ

1. มาตรการป้องกันพื้นฐาน เป็นการปฏิบัติภายใต้แนวความคิดที่สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมของสังคม สถานภาพของผู้ที่จะประกอบอาชญากรรม โอกาสในการประกอบอาชญากรรม ทั้งสามองค์ประกอบนี้จะเห็นว่าองค์ประกอบที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่แก้ไขป้องกันได้อย่างเดียวคือองค์ประกอบที่สาม ทำให้คนร้ายไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสน้อยที่สุด ซึ่งจะสามารถทำให้ใน 2 วิธี คือ

1.1 ตัดโอกาสของคนร้ายโดยตรงด้วยการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบปรากฏในพื้นที่และช่วงเวลาที่เหมาะสมตามข้อมูลอาชญากรรม เช่น ในช่วงเวลาเปิดทำการธนาคาร ร้านค้าทอง ไปประจำจุดที่ชุมชนหนาแน่น สถานีท่องเที่ยวในช่วงเวลาตามสถิติของคดี ตรวจพื้นที่เปลี่ยนในเวลากลางคืนซึ่งล่อแหลมต่อการเกิดเหตุที่ประทุษร้ายต่อทรัพย์ ใช้ตำรวจสายตรวจเป็นหลักในการปฏิบัติทั้งสายตรวจจรดยนต์ สายตรวจจรดจักรยานยนต์ เดินเท้า ยามจุดและจุดตรวจ

1.2 ขจัดมูลเหตุ คือ การตัดโอกาสของคนร้ายโดยทางอ้อมภายในขีดความสามารถและขอบข่ายอำนาจ ยกเว้นปัญหาคนยากจน คนดกงาน ผู้ที่ได้รับการศึกษาหรืออบรมน้อย และอื่น ๆ ซึ่งเป็นมูลเหตุหนึ่งของการเกิดอาชญากรรม ซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะแก้ไข

2. มาตรการป้องกันตามปกติ เป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติงาน ผลการป้องกันและปราบปรามการเกิดอาชญากรรมทั่วไปทุกคดี และมีการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

3. มาตรการป้องกันและปราบปรามเชิงรุก มาตรการนี้เป็นการปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับมาตรการปราบปราม แต่ยังไม่ถึงขั้นการจับกุม เป็นการปฏิบัติที่เข้าไปใกล้คนร้ายมากขึ้นกว่าในมาตรการป้องกันตามปกติ วิธีการนี้เน้นย้ำการกระทำที่สม่ำเสมอโดยไม่หวังผลการจับกุมเพียงแต่มุ่งในการป้องกัน หากสามารถจับกุมได้ก็จะเป็นผลต่อการปฏิบัติที่เพิ่มขึ้น

สรุปได้ว่า การป้องกันอาชญากรรม คือ การใช้มาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้นโดยจำแนกเป็น การจำกัดต้นเหตุ การขจัดความปรารถนาที่จะกระทำผิด และการขจัดช่วงโอกาสที่จะกระทำผิด ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เอกชน และประชาชนในการร่วมมือกัน ซึ่งถือว่าเป็นงานในหน้าที่ของตำรวจเป็นสำคัญ

ในกิจการตำรวจ การป้องกันอาชญากรรมถือเป็นเป้าหมายหลักที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นภารกิจของตำรวจ ทฤษฎีและมาตรการป้องกันอาชญากรรมมีการพัฒนามาโดยตลอด การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์อยู่ภายใต้อิทธิพลของทฤษฎีที่สำคัญ 3 ทฤษฎี คือ

1.1 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย

แนวคิดในการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมเป็นทฤษฎีที่มุ่งไปที่หน้าที่ ความรับผิดชอบของตำรวจใน ค.ศ.1829 เมื่อ เซอร์ โรเบิร์ต พิล (Sir Robert Peel) (ฤกษ์ชัย โรจน์วงศ์สุริยะ. 2546 : 24) ได้ก่อตั้งกรมตำรวจนครบาลแห่งกรุงลอนดอน และได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาการตำรวจยุคใหม่ สารของทฤษฎีนี้ได้เน้นไปที่บุคลากรตำรวจภายใต้การบังคับบัญชา ซึ่งตระหนักว่าการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมคืองานหลักของตำรวจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะให้ความสำคัญยิ่งต่อการสืบสวนและสอบสวน การจับกุมและการลงโทษ ผู้กระทำความผิด

เมื่อพิจารณาแนวความคิดนี้จะมุ่งงานหลักไปที่การออกตรวจท้องที่ โดยเชื่อว่าการปรากฏตัวของตำรวจย่อมมีผลในการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรม คนเรามักเกรงกลัวในการถูกจับกุม ด้วยเหตุนี้ตำรวจสายตรวจควรแต่งเครื่องแบบ รถสายตรวจควรมีลักษณะเด่นชัด เพื่อเป็นการข่มขวัญยับยั้งอาชญากร ตามแนวทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายมุ่งไปที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ และการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เพื่อเป็นผลในการป้องกันมิให้การกระทำผิดเกิดขึ้น เป็นการลดช่องโอกาสสำหรับผู้ที่ตั้งใจจะละเมิดกฎหมาย การตรวจท้องที่ ควรจะจัดให้เป็นงานหลักที่เป็นงานประจำ ตำรวจสายตรวจมักได้รับมอบหมายให้ดูแลเขตท้องที่ในการป้องกันระงับเหตุร้าย ในขณะที่เดียวกันการตรวจท้องที่ก็ยังคงเป็นลักษณะงานเฉพาะกิจอีกด้วย

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของตำรวจโดยตรง โดยการแต่งเครื่องแบบให้เห็นได้เด่นชัด ออกตรวจท้องที่โดยใช้รถยนต์สายตรวจ เพื่อเป็นการข่มขวัญและยับยั้งอาชญากรที่จะก่อเหตุ

1.2 ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์

ในขณะที่ความนิยมในมาตรการและทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย เริ่มเสื่อมคลายลงการป้องกันอาชญากรรมอีกลักษณะหนึ่งกับได้รับความพอใจสูงสุด คือแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวคิดและผลการวิจัยของนักอาชญาวิทยา กลุ่มซิกาโกหรือบางครั้งรู้จักในนามนิเวศวิทยาอาชญากรรม ภายในการนำของโรเบิร์ต (Robert) (ฤกษ์ชัย โรจน์วงศ์สุริยะ. 2546 : 25) ซึ่งทฤษฎีนี้ได้พยายามจูงใจให้นักอาชญาวิทยาทั้งหลายเห็นความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมของเมือง ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของอาชญากร ต่อมาแนวความคิดเหล่านี้ได้แพร่หลายและได้รับความสนใจและรวมตัวกันทำวิจัยในเรื่องนี้อย่างแพร่หลาย จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวพอสรุปได้ว่า อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ถาวร ตามลักษณะพื้นที่ บริเวณใดที่ขาดระเบียบในสังคมหรือเกิดสภาวะแตกแยกของกลไกทางสังคมที่มีหน้าที่ค้ำจุนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือขาดความร่วมมือร่วมใจ ตลอดจนกำลังใจของสมาชิกในสังคม ก็จะก่อให้เกิด

อาชญากรรมได้ง่าย และมีสถิติสูงกว่าพื้นที่อื่น จากแนวความคิดนี้เอง ต่อมาได้เกิดแนวความคิดที่เรียกว่าหมู่บ้านในเมือง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในสังคม โดยจัดสภาพพื้นที่ในชุมชนให้มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการเพิ่มปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชน ต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาและป้องกันอาชญากรรมได้มากขึ้น ฉะนั้นหัวใจของทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ คือ การจัดสภาพทั่วไป ไม่ว่าจะในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้าน ให้มีลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ง่ายต่อความควบคุมและสังเกตตรวจตรา ไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล มุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินทั้งหลายของตนเอง และผู้อื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม และให้ปรับบทบาทตำรวจเสียใหม่ โดยทำหน้าที่เป็นผู้วางแผนสนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ชุมชน แนวทางตำรวจชุมชนสัมพันธ์นั้นแตกต่างจากแนวทางทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย 2 ประการ คือ ประการแรก ตำรวจจะต้องเป็นผู้พูดหรือให้ข้อมูลกับประชาชน ประการที่สอง ตำรวจต้องเป็นผู้ฟังและรับข่าวสารข้อมูลจากประชาชนด้วย เพราะประชาชนผู้รับบริการจากตำรวจย่อมต้องการให้ตำรวจเต็มใจให้บริการด้วย กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้ตำรวจชุมชนสัมพันธ์นั้น จะมีทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรม

สรุปได้ว่า ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง โดยมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชนในลักษณะตำรวจเป็นผู้ให้บริการและให้ข้อมูล ส่วนประชาชนเป็นผู้รับบริการและแจ้งข่าวสาร

1.3 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม หรือที่เรียกว่า ค.อ.ส.

แนวทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดรวมระหว่างทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นแนวความคิดริเริ่ม และทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ซึ่งเป็นแนวความคิดขัดแย้ง ทฤษฎีนี้เสนอว่าทั้ง 2 ทฤษฎีต่างมีคุณประโยชน์ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ แต่ในสถานการณ์และสภาพพื้นที่ที่ต่างกัน จึงควรที่จะนำกรอบทฤษฎีและมาตรการภายใต้แนวทฤษฎีทั้งสองนี้ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลกัน แทนที่จะหักล้างหรือโจมตีกัน (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2526 : 11)

ข้อกำหนดเบื้องต้นของทฤษฎี ประกอบด้วย

1. มุ่งลดช่องโอกาสสำหรับการประกอบอาชญากรรมในสภาพแวดล้อม แต่ไม่ได้ละเลยความสำคัญของตัวบุคคล ซึ่งมีแนวโน้มหรือสำนึกที่จะละเมิดหรือไม่
2. มีความพอเพียงในการควบคุมอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินให้อยู่ในขอบเขตเหมาะสมหรือยอมรับได้
3. มีคุณค่าทางปฏิบัติในระดับสูง รวมทั้งส่งเสริมหลักศีลธรรมและมนุษยธรรม

4. มุ่งสนับสนุนการรวมตัวและสัมพันธ์ภาพระหว่างสุจริตชนในสังคม เพื่อให้เกิดแรงด้านสุจริตชนซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยภายในกรอบของกฎหมาย

5. คำว่า “กฎหมาย” หมายถึง กฎหมายซึ่งตราขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม

ตามหลักทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม การก่อกวนและปลุกฝังแนวโน้มไม่ละเมิดกฎหมายสำหรับบุคคลจัดเป็นแผนระยะยาว ซึ่งเกี่ยวกับหลายสถาบัน สังคม สถานศึกษา ศาสนาและการเมือง เป็นต้น และจำเป็นต้องใช้ระยะเวลายาวนานต่อเนื่องตลอดชั่วอายุของบุคคลแต่ละคน สำหรับการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อขัดขวางการละเมิดกฎหมายถือเป็นแผนเร่งด่วน และต่อเนื่อง ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 สภาพแวดล้อมรูปธรรม คือ สภาพแวดล้อมที่มีรูปร่างตัวตนสัมผัสได้ และห้อมล้อมรอบบุคคลสามารถนำมาใช้ลดช่องว่างโอกาสของการปราบปรามอาชญากรรม แยกออกเป็น

1. มาตรการระดับชุมชน ได้แก่ การวางผังเมืองและชุมชน การติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง การออกแบบอาคารและการสลักหมายเลขบนทรัพย์สิน เป็นต้น

2. มาตรการระดับบ้านเรือน ได้แก่ ความมั่นคงของประตูหน้าต่าง การใช้สัญญาณเตือนภัย การใช้อุปกรณ์เปิดปิดเครื่องไฟฟ้า เป็นต้น

มิติที่ 2 สภาพแวดล้อมนามธรรม คือ สภาพแวดล้อมที่ไม่มีตัวตน แต่สามารถรับรู้ได้โดยบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถลดช่องโอกาสของการประกอบอาชญากรรมประกอบด้วย

1. มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัย
2. มาตรการสายตรวจประชาชน
3. มาตรการตรวจตราบ้านเรือน

สรุปได้ว่า ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม เป็นทฤษฎีที่นำแนวคิดของทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายและทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการควบคุมอาชญากรรมในสังคมหรือชุมชน โดยการจัดสภาพแวดล้อมรูปธรรมและนามธรรมให้ขัดขวางการละเมิดกฎหมาย ซึ่งถือเป็นแผนเร่งด่วน และต่อเนื่อง

2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์เป็นปฏิบัติการเชิงรุกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และสถาปนาความมั่นคงให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมุ่ง

หมายให้ประชาชนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้บรรลุเป้าหมายตามภารกิจหน้าที่ โดยงานชุมชนสัมพันธ์เป็นความพยายามหนึ่งในหลาย ๆ วิธีทางที่มุ่งพัฒนาการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อให้สอดคล้องเป็นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ซึ่งซับซ้อนและรุนแรงมากยิ่งขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

งานชุมชนสัมพันธ์ จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่ถูกกำหนดให้ดำเนินการนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 โดยมีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ คือ ต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้และเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาของสังคมในส่วนที่ตำรวจรับผิดชอบ มีสัมพันธ์ภาพอันดีกับตำรวจ จนถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและการรักษาความมั่นคงของชาติร่วมกับตำรวจ ทั้งนี้ก็เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการรักษาความสงบสุขในสังคม โดยงานชุมชนสัมพันธ์นั้นยึดหลักว่า การดำเนินการต้องเริ่มขึ้นหรือเกิดขึ้นจากความจำเป็นหรือความต้องการหรือความรู้สึกของประชาชนซึ่งอยู่ในชุมชนว่ามีความปรารถนา และตัดสินใจร่วมกันในการดำเนินการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ให้การกระตุ้นส่งเสริม ให้คำปรึกษาแนะแนวความคิดหรือให้การช่วยเหลือแก่ชุมชนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น การปรับปรุงยุทธวิธีของตำรวจโดยการใช้งานชุมชนสัมพันธ์นำหน้าเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากหน้าที่และความรับผิดชอบของตำรวจในสังคมปัจจุบันมีขอบเขตกว้างขวางมาก ครอบคลุมทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับอาชญากรรม การให้บริการแก่ประชาชนและการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวให้สัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริงนั้น ตำรวจจะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน โดยทั้งสองฝ่ายต้องตระหนักว่า ภาระหน้าที่นี้เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำรวจจักต้องคำนึงถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในท้องถิ่นเป็นพิเศษ จะต้องตระหนักว่ายุทธวิธีตำรวจแบบจารีตประเพณีโดยการใช้กำลังตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียวนั้นอาจจะไม่เพียงพอในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้บรรลุผลได้

ดังนั้น ภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบของตำรวจในปัจจุบัน จำเป็นต้องนำงานชุมชนสัมพันธ์มาใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม สร้างความร่วมมืออันดีระหว่างตำรวจกับประชาชน เพื่อให้ตำรวจมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชนมีความเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกันตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว (กรมตำรวจ. 2539 : 15)

ตามหลักการนี้จุดเริ่มต้นของงานชุมชนสัมพันธ์ จึงประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ประการที่เกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกัน คือ

1. การประชาสัมพันธ์ (Public relation) เป็นจุดเริ่มต้นของงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในหน้าที่ของตำรวจเพื่อมุ่งเสริมสร้างความเข้าใจให้ประชาชนได้ทราบถึงการดำเนินงานของตำรวจ สร้างความมั่นใจให้ประชาชนในสมรรถภาพตัวบุคลากร เครื่องใช้ และความตั้งใจจริงของตำรวจ และการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของตำรวจในด้านต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์จะต้องดำเนินการต่อกลุ่มประชาชนเป้าหมายต่าง ๆ เช่น ข้าราชการ นักศึกษา นักเรียน สหพันธ์แรงงาน และประชาชนโดยทั่วไปในชุมชน เพื่อให้บุคคลแต่ละกลุ่มเหล่านั้นเข้าใจวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการ ปัญหา และข้อจำกัดของตำรวจ รวมทั้งให้เกิดความมั่นใจว่าตำรวจต้องรักษากฎหมายอย่างเคร่งครัด เที่ยงตรง และยุติธรรม

2. การให้บริการแก่ชุมชน (Public service) เป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมความร่วมมือที่ตำรวจจะได้รับจากประชาชนมากยิ่งขึ้น การดำเนินการในการให้บริการแก่ประชาชนนั้น กระทำได้หลายรูปแบบทั้งในรูปแบบการนำบริการต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนและในรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของตำรวจ ซึ่งการพิจารณาว่าจะใช้รูปแบบใดแก่ประชาชนกลุ่มใดนั้นจะต้องพิจารณาความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น และที่สำคัญบริการนั้นควรเป็นบริการที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

3. การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน (Public participation) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ความคุ้นเคยในการทำงานร่วมกับประชาชน การมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนอาจดำเนินการเข้าไปร่วมงานกับสมาคม หรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นแล้ว รวมทั้งประชาชนที่รวมกันเป็นหมู่เหล่า ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว นอกจากจะเป็นการสร้างประสบการณ์การทำงานร่วมกับประชาชนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ แล้วยังเป็นวิธีการที่จะชี้แนะให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจในปัญหาอาชญากรรมซึ่งชุมชนนั้นประสบอยู่ และเข้ามีส่วนร่วมช่วยสนับสนุนตำรวจในการแก้ปัญหา ดังกล่าวต่อไปด้วย (กรมตำรวจ. 2539 : 8-9)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์จะประสบผลสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย จึงนำแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาและอธิบายดังนี้ คือ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 186) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้ทำการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทำให้เกิดความรู้สึกยอมรับฝิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

ยูวัฒน์ วุฒิเมธิ (2526 : 25) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของประชาชนเอง

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531 : 25-28) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งอ้างถึงความหมายที่องค์การสหประชาชาติให้ไว้ ซึ่งเน้นว่า จะต้องมีความหมายครอบคลุมถึง

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติตามโครงการพัฒนา
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตลอดถึงกระบวนการพัฒนา

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6) ได้เสนอความหมายและหลักสำคัญ เรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันในเรื่องต่อไปนี้นำบรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน จัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไข ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. เพื่อร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงานที่วางไว้
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และซ่อมบำรุงรักษาโครงการ

นอกจากนี้ ไพร์ตัน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6) ได้สรุปหลักการและแนวทางการพัฒนาให้ประชาชนมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า

1. ต้องยึดหลักความต้องการ และปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม
2. กิจกรรมต้องดำเนินการในรูปกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน
3. ให้คำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชน และปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ
4. กิจกรรมที่ต้องสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร วัฒนธรรมชุมชน
5. การเริ่มต้นควรอาศัยผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ
6. ขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่บุคคลและกลุ่มคนเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อตนเองและส่วนรวม จนเกิดการลงมือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการนั้น โดยนำทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของบุคคลในกิจกรรมหนึ่ง ๆ อาจมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือหลายขั้นตอนก็ได้ นักวิชาการได้แบ่งขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมไว้แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

ไวท์ (White) (มานิตย์ จันทร์จำเริญ, 2535 : 16) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 3 มิติ มิติที่หนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะอะไรควรทำ และทำอย่างไร มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ มิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ ทั้งยังได้เพิ่มเติมอีกว่าสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมในประการที่ 4 ที่ควรนำมาพิจารณา คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานที่ทำไป

ประเภทของการมีส่วนร่วม

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) (มานิตย์ จันทร์จำเริญ, 2535 : 16) มีความเห็นสอดคล้องกับ ไวท์ (White) โดยได้แบ่งประเภทการมีส่วนร่วมไว้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุประสงค์ประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

องค์ประกอบหรือปัจจัยของการมีส่วนร่วม

เฮ (Hay) (มานิตย์ จันทรจำเริญ, 2535 : 17) ได้กล่าวเอาไว้ว่า ในการมีส่วนร่วม ทางสังคม ของบุคคลนั้น มีองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพและที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูงจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนา ศักยภาพ ความสามารถ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในการพัฒนาหรือดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อันจะมีผลกระทบต่อตนเอง ชุมชนและสังคม โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษาเรียนรู้ปัญหา การคิดหาวิธีการแก้ปัญหา การตัดสินใจและวางแผน การเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ การติดตามผลและประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับผิดชอบงานทั้งระบบอย่างครบวงจร

3. แนวคิดเกี่ยวกับตำรวจชุมชนสัมพันธ์

3.1 แนวคิดว่าด้วยตำรวจชุมชนสัมพันธ์

งานชุมชนสัมพันธ์เป็นปฏิบัติการเชิงรุกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการรักษา ความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินและความมั่นคง ให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมุ่งให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนช่วยเหลือการทำงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้บรรลุเป้าหมายภารกิจหน้าที่และวิถีทาง ที่มุ่งพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจ เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ จากสถิติคดีอาญาที่วราขอณาจักรเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2539-2540 ข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่พบ คือ คดีกลุ่มประทุษร้ายต่อทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นการลัก ทรัพย์ ชิงทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เฉลี่ยแล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.7 คดีกลุ่มโจรกรรมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ โด กระบือ ข่มขืน ฆ่า เฉลี่ยแล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ 22 ซึ่งเป็นดัชนีชี้ว่าคุณภาพ ชีวิตและฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนไม่ได้ดีขึ้นตามเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วแต่ อย่างไม่ ในทางกลับกันเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ก่อให้เกิดอาชญากรรมที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน เช่น อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ปัญหาอาชญากรรมเหล่านั้นจะ ทวีความรุนแรง ทวีจำนวน และทวีความเสียหายมากขึ้น (วิโรจน์ บุญยรัตน์, 2542 : 5)

งานชุมชนสัมพันธ์ในหน้าที่ของตำรวจ เป็นการนำเอาแนวคิดที่มีจากเรื่องตำรวจ ชุมชนสัมพันธ์ (Police community relation หรือ PCR) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ร่วมกับ แนวความคิดตำรวจอาชีพตามหลักปรัชญาตำรวจของ เซอร์ โรเบิร์ต พีล (Sir Robert Peel) (ประชา

พรหมนอก. 2530 : 23) ที่กล่าวว่าตำรวจและประชาชนเป็นเสมือนบุคคลเดียวกัน (The Police are the public and the public are the police) การชำระไว้ซึ่งสัมพันธภาพอันดีระหว่างตำรวจและประชาชนได้นำไปสู่ข้อเท็จจริงอันอาจถือเป็นจารีตประเพณีได้ว่า “ประชาชนคือต้นกำเนิดของตำรวจ และตำรวจก็คือประชาชนพลเมืองของชาติ” ทั้งตำรวจและประชาชนจึงเปรียบเสมือนหนึ่งบุคคลเดียวกัน และมีความรับผิดชอบต่อชาติร่วมกัน ฉะนั้น ภารกิจมอบหมายที่ตำรวจรับจากประชาชนก็คือ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน ในทำนองเดียวกันประชาชนจำเป็นต้องให้ความร่วมมือกับตำรวจ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพลเมืองดี แม้กระนั้นทฤษฎีและมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมก็ได้คงรูป แต่ได้รับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยที่มีเป้าประสงค์หลักยังคงเดิม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในยุคต้นของการพัฒนากิจการตำรวจดังกล่าวการปฏิบัติงานของตำรวจยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายซึ่งมุ่งส่งเสริมสร้างองค์การตำรวจให้สามารถปกป้องคุ้มครองชุมชนได้ตามลำพัง โดยไม่จำเป็นต้องร้องขอความร่วมมือจากประชาชนโดยตรง นั่นคือหลักทฤษฎีดั้งเดิมได้ให้ความมั่นใจว่า ตำรวจสามารถปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมได้โดยเอกเทศ ยุทธวิธีซึ่งปรากฏภายใต้แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ การตำรวจท้องที่ การตั้งตู้ยาม การตั้งจุดตรวจและด่านตรวจ รวมทั้งการจัดยามเฝ้าสถานที่สำคัญ ส่วนเครื่องมือที่ตำรวจใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับประชาชนมีลักษณะทางเดียว ซึ่งเรียกว่า “การประชาสัมพันธ์” (Public relations) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างความเข้าใจ ความมั่นใจและการสนับสนุนของสาธารณะชุมชนที่มีต่องานตำรวจ

ต่อมาในทศวรรษที่ 1950 แนวทางปฏิบัติเดียวกัน “ตำรวจชุมชนสัมพันธ์” (Police community relation) ได้รับการพัฒนาขึ้นภายใต้ทฤษฎี “ชุมชนสัมพันธ์” ได้ขยายความหมายคำว่า “ตำรวจชุมชนสัมพันธ์” ดังนี้

“โครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ไม่ใช่โครงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพพจน์ของตำรวจสำหรับประชาชน โครงการนี้จัดเป็นความพยายามเต็มรูปแบบในระยะยาวเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างตำรวจและชุมชน เกี่ยวกับปัญหาของกันและกันและเพื่อกระตุ้นการปฏิบัติที่มุ่งแก้ไขปัญหาทางชุมชน” (กรมตำรวจ. 2535 : 4)

จากแนวคิดนี้ การติดต่อสื่อสารระหว่างตำรวจและประชาชนจะมีลักษณะสองทาง ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างจากเดิม ซึ่งใช้การประชาสัมพันธ์ภายใต้ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นการติดต่อสื่อสารทางเดียวจากตำรวจไปสู่ประชาชนเท่านั้น ความสัมพันธ์ของการติดต่อสื่อสารสองทางนั้นอยู่ที่ว่าตำรวจไม่ควรเป็นผู้พูดหรือเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ควรเป็นผู้ฟังหรือรับข่าวสารข้อมูลด้วยเพราะประชาชนผู้รับบริการย่อมต้องการให้ตำรวจเข้าใจผู้รับบริการไม่น้อยไปกว่าที่ตำรวจปรารถนาให้ประชาชนผู้ใช้บริการ กล่าวได้ว่า ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ คือ

กระบวนการที่กำหนดทิศทางให้บุคลากรตำรวจหันเหพฤติกรรมไปสู่ความมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเพื่อจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ภายนอกองค์กรในลักษณะที่จะเอื้ออำนวยต่อการบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์หลักของกิจการตำรวจ ด้วยเหตุนี้ จุดมุ่งหมายของตำรวจชุมชนสัมพันธ์จึงได้แก่

1. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจระหว่างตำรวจและประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม
2. เพื่ออุปถัมภ์และปรับปรุงการติดต่อสื่อสารและเข้าใจร่วมกันระหว่างตำรวจกับชุมชนทั้งหมดที่ตำรวจท้องถิ่นนั้น ๆ รับผิดชอบ
3. เพื่อพัฒนาในลักษณะวิชาชีพพร้อมกัน ในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามุขมนตรีและเน้นหลักการที่ว่าการบริหารงานยุติธรรม คือความรับผิดชอบของชุมชนทั้งหลาย
4. เพื่อขยายความร่วมมือระหว่างตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์
5. เพื่อช่วยเหลือตำรวจและผู้นำชุมชนในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ
6. เพื่อเพิ่มการดำเนินงานในด้านความคุ้มครองแก่ประชาชนโดยเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย

ที่มาของการดำเนินงานโครงการชุมชนสัมพันธ์ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมานั้น มีที่มาภายใต้แผนหลัก ดังนี้ 1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) 2) แผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2530-2534) สำหรับแนวการดำเนินงานโครงการชุมชนสัมพันธ์ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในปัจจุบันได้ใช้นโยบาย กฎหมายและแผนหลักต่อไปนี้เป็นกรอบในการดำเนินงาน

- 1) พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547
- 2) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546
- 3) แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2548-2551
- 4) ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดพันธกิจในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมให้อยู่ในระดับที่ไม่กระทบต่อการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขของประชาชน กำหนดให้ส่งเสริมให้มีกิจกรรมชุมชนเข้มแข็งเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหอาชญากรรมชุมชน/หมู่บ้าน
- 5) นโยบายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนให้ข้าราชการตำรวจทุกคนถือปฏิบัติ โดยเคร่งครัด 6 ประการ คือ 1) การรักษาความมั่นคง 2) การแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) การทำสงครามกับคอร์รัปชันทุกรูปแบบ 4) การให้ตำรวจเป็นที่พึ่งของประชาชน 5) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม 6) การพัฒนาองค์กรและการบริหาร (ตำรวจภูธรภาค 1. 2551 : 3-5)

3.2 หลักการในการปฏิบัติการตามโครงการชุมชนสัมพันธ์

การปฏิบัติการตามโครงการชุมชนสัมพันธ์ ระยะแรก ในช่วงปี 2531-2534 ซึ่งรองรับแผนกรมตำรวจแม่บทฉบับที่ 1 (พ.ศ.2530-2534) เป็นการเริ่มต้นบุกเบิกวางรากฐานให้มีการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ และจากการติดตามผลการดำเนินงานในช่วง 7 ปีที่ผ่านมาตลอดจนการสัมมนาระดมความคิดของผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ในระดับต่าง ๆ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค ตลอดจนแนวทางแก้ไข ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามโครงการชุมชนสัมพันธ์ ดังนี้

1. การดำเนินการตามเป้าหมายของโครงการชุมชนสัมพันธ์ ที่จะให้มีชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ประจำทุกสถานีตำรวจ
2. การกำหนดโครงการและกิจกรรมที่จะต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณในแผนการปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยจัดวางตามลำดับความจำเป็นเร่งด่วน
3. การให้หน่วยปฏิบัติมีความอ่อนตัวในการจัดกำลังในชุดปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ ให้เหมาะสมกับภารกิจและสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้น ทั้งในด้านการขยายเวลาและพื้นที่เป้าหมายในการปฏิบัติงาน
4. ให้หน่วยปฏิบัติจัดทำแผนเตรียมการปฏิบัติตลอดจนบัญชีเป้าหมายที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นระบบที่ง่ายต่อการตรวจสอบและติดตามประเมินผล
5. การกำหนดมาตรฐานกลาง สำหรับเป็นข้อเสนอแนะหน่วยปฏิบัติในการเลือกพื้นที่เป้าหมายหรือกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสม
6. การปรับปรุงหลักสูตรกลาง สำหรับผลิตบุคลากรผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์
7. การเร่งขยายการผลิตวิทยากรและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ และเผยแพร่จิตสำนึกงานชุมชนสัมพันธ์ให้เป็นที่ไปอย่างกว้างขวาง
8. การเร่งขยายพื้นที่เป้าหมายและกลุ่มเป้าหมายให้เป็นที่ไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น
9. การกำหนดรูปแบบและระบบของการจัดกำลังชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ให้เข้าหนุนช่วยประสานสอดคล้องการปฏิบัติของสายตรวจอย่างต่อเนื่อง ๆ โดยจะต้องเร่งทำความเข้าใจกับข้าราชการตำรวจทุกหน่วยให้สนองตอบต่อความต้องการของประชาชน
10. การปรับระบบให้ตำรวจภาค 1 – 9 และกองบัญชาการ (บช.) ต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง
11. วางระบบการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีนโยบายที่จะให้ทุกสถานีตำรวจมีชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ ดังนั้น จึงให้สถานีตำรวจทุกแห่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานชุมชนสัมพันธ์โดยให้ดำเนินงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ โดยเต็มกำลังความสามารถเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมอบหมายให้สายตรวจรวบรวมข้อมูลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แจ้งให้ตำรวจชุมชนสัมพันธ์นำไปวิเคราะห์และจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนประกอบการตัดสินใจ คัดเลือกชุมชนที่มีปัญหาอาชญากรรมรุนแรงเป็นอันดับแรก ประกอบกับความต้องการและความพร้อมของประชาชนในชุมชนนั้นประกอบด้วย แล้วจึงเข้าไปดำเนินการจัดตั้งวางระบบงานชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง โดยมีสายตรวจเป็นผู้ประสานงาน ส่วนตำรวจชุมชนสัมพันธ์ก็จะถอนตัวไปช่วยเหลือชุมชนหรือหมู่บ้านอื่นต่อไป แต่ยังคงเวียนกลับมาติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (วิโรจน์ บุญยรัตน์, 2542 : 8-10)

3.3 วิธีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์

3.3.1 การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2549 : 25-34)

การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ แบ่งการปฏิบัติเป็น 2 ระดับ

1. ระดับผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์
2. ระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์

1. ระดับผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์

ผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ในปัจจุบันได้ปรับหัวหน้าชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ให้มีระดับสูงขึ้น เพื่อให้สามารถผนึกกำลังร่วมกันระหว่างประชาชนกับข้าราชการตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้ โดยสถานีตำรวจที่มีระดับผู้กำกับการเป็นหัวหน้าสถานีให้ปรับหัวหน้าชุดเป็นระดับสารวัตรป้องกันปราบปราม สถานีที่มีระดับสารวัตรเป็นหัวหน้าสถานีให้ปรับหัวหน้าชุดเป็นระดับรองสารวัตรป้องกันปราบปราม และสถานีที่มีระดับรองสารวัตรเป็นหัวหน้าสถานีให้หัวหน้าสถานีเป็นหัวหน้าชุด โดยจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและควบคุมการปฏิบัติงานและจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเตรียมบุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้ การศึกษาการจัดทำข้อมูลท้องถิ่น และกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ด้วย ดังต่อไปนี้

1.1 การคัดเลือกบุคลากร ผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ จะต้องพิจารณาคณะสมบัติของบุคลากรผู้ที่จะออกไปปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์อย่างละเอียดรอบคอบเป็นอันดับแรก หากจัดให้บุคลากรที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมออกไปปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์แล้วความล้มเหลวย่อมจะเกิดขึ้นก่อนลงมือปฏิบัติงาน บุคลากรที่จะออกไปปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์นั้นจะต้อง

1.1.1 มีอุดมการณ์และความประพฤติ กล่าวคือ ต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความเสียสละ และประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนและผู้อื่น

1.1.2 มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถที่จะเข้ากับประชาชนได้ การมีมนุษยสัมพันธ์ดีนั้นเป็นเรื่องที่สามารถที่ฝึกร่วมกันได้ แต่เป็นกรณีที่จะต้องใช้เวลา หากสามารถคัดเลือกเจ้าหน้าที่มีลักษณะดังกล่าวเข้ามาเป็นทีมงานปฏิบัติงานนี้ได้เลย ก็ย่อมจะช่วยให้การทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น

1.1.3 มีบุคลิกดีมีลักษณะเป็นผู้นำมีความริเริ่มสร้างสรรค์ อดทนอดกลั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามคัดเลือกทีมงานที่มีบุคลิกดี อดทน อดกลั้น อดทนอดกลั้น รู้จักใช้วาจาที่สุภาพ นุ่มนวล มีสัมเสียน่าฟัง เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำประชาชนในชุมชนได้ ตลอดจนจะต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักฝึกจิตใจให้มีความอดทนอดกลั้นในขณะที่ปฏิบัติงาน

1.1.4 มีไหวพริบปฏิภาณ สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม รวมทั้งสามารถปรับรูปแบบของการปฏิบัติงานให้เข้ากับสภาพชุมชนและพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

1.1.5 ผ่านการอบรมด้านการประชาสัมพันธ์และชุมชนสัมพันธ์มาก่อน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในงานด้านการประชาสัมพันธ์และชุมชนสัมพันธ์อย่างถ่องแท้ มิฉะนั้นแล้วจะไม่ทราบเลยว่าจะต้องทำอะไร เมื่อใด และอย่างไรให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แท้จริงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1.1.6 เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสม เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดให้ประชาชนได้เกิดความเข้าใจ ความรู้ในด้านชุมชนสัมพันธ์นั้น ทุกคนจะต้องได้รับการฝึกอบรมและปรับพื้นฐานความรู้ให้เท่าเทียมกัน เพื่อที่จะได้สามารถทำงานแทนกันได้ทุกคน

1.1.7 ความรู้ความสามารถพิเศษ เป็นส่วนช่วยเสริมงานด้านชุมชนสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี ช่วยสร้างความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ และสนับสนุนให้การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ได้ผลดียิ่งขึ้น

1.2 การเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้

เครื่องมือเครื่องใช้ที่พร้อมเพรียงย่อมเป็นเครื่องช่วยในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ฉะนั้น ผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ควรเตรียมการด้านงบประมาณ เพื่อจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ด้วย ดังนี้

1.2.1 เครื่องขยายเสียง พร้อมเครื่องทำไฟขนาดเล็ก

1.2.2 ไวท์บอร์ด กระดานดำ

1.2.3 เครื่องฉายแผ่นใส สไลด์ พร้อมจอฉาย

1.2.4 กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวิดีโอ เครื่องเล่นวิดีโอ โทรทัศน์

1.2.5 คอมพิวเตอร์ วีดีโอโปรเจคเตอร์ พร้อมจอรับภาพ

1.2.6 เครื่องฉายภาพยนตร์ พร้อมจอรับภาพ

1.2.7 เอกสารแนะนำให้ความรู้แก่ประชาชน

1.3 การเลือกพื้นที่เป้าหมาย

การเลือกพื้นที่เป้าหมายในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์อาจพิจารณาเป้าหมายออกเป็น

2 ลักษณะ คือ 1) ส่วนชุมชน 2) ส่วนกลุ่มบุคคล

การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์โดยพิจารณาจากลักษณะชุมชนนั้นมีความสำคัญอย่างมาก การกำหนดว่า บริเวณพื้นที่ใด ควรเป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงานด้วยเหตุผลใด และจะได้ประโยชน์อย่างไรต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีผลอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ซึ่งชุมชนนั้นแบ่งได้หลายชนิด คือ

1.3.1 ชุมชนสภาพพื้นที่ (Territorial community) ได้แก่ พื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ในขอบเขตเดียวกันโดยสภาพภูมิศาสตร์ หากประชาชนใดพักอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวก็ถือว่าอยู่ในชุมชนนั้น

1.3.2 ชุมชนตามผลประโยชน์ร่วมกัน (Interest community) ได้แก่ การรวมตัวเป็นชุมชนขึ้นมา เนื่องจากการมีผลประโยชน์อย่างเดียวกัน ร่วมกันโดยไม่คำนึงถึงสภาพภูมิศาสตร์ หรือบริเวณที่มีขอบเขตอย่างเล็ก ชุมชนนี้อาจมีการขยายตัวไม่กว้างออกไปได้ทราบเท่าที่กลุ่มประชาชนที่มีผลประโยชน์อย่างเดียวกันมีความต้องการแบบเดียวกันเพิ่มมากขึ้น

1.3.3 ชุมชนตามความผูกพันด้านจิตใจ (Attachment community) ได้แก่ ชุมชนที่ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันที่เข้ามาอยู่ในชุมชนนั้น ๆ เป็นลักษณะของจิตใจที่มีความผูกพันกับพื้นที่นั้น ๆ มีความเต็มใจที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชนนั้น ๆ อย่างมั่นคง

ดังนั้น ในการพิจารณาเลือกพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ จึงควรสรรหาพื้นที่ที่มีลักษณะชุมชนตามความผูกพันด้วยจิตใจและชุมชนตามผลประโยชน์ร่วมกัน และชุมชนสภาพพื้นที่ตามลำดับ

นอกจากการเลือกชุมชนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของงานชุมชนสัมพันธ์อย่างแท้จริง จำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์พื้นที่ในแง่ของปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอื่น ๆ ประกอบด้วย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรม โดยการพิจารณาสถิติคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมายว่ามีความถี่ และสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ถ้าในพื้นที่ใดมีความถี่ของอาชญากรรมสูง และประชาชนมีความหวาดหวั่นที่จะต้องตกเป็นเหยื่อ

อาชญากรรมมาก ชุมชนนั้นถือว่าเป็นพื้นที่ซึ่งจะต้องนำงานชุมชนสัมพันธ์ไปปฏิบัติเป็นการเร่งด่วน

2. การวิเคราะห์ปัญหาความเดือดร้อน โดยการรับฟังคำร้องเรียนของประชาชน สื่อมวลชน ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเป้าหมาย หรืออาจใช้วิธีการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปสำรวจปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะถ้าเป็นปัญหาความเดือดร้อนเกี่ยวกับอาชญากรรม จำเป็นต้องแสวงหาข้อเท็จจริงให้ปรากฏว่าอาชญากรรมประเภทใดก่อความเดือดร้อนบริเวณใด ปัญหาอยู่จุดใดอย่างไร

3. การพิจารณาปัญหาความเร่งด่วนบางประการที่จำเป็นต้องดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ การพิจารณาเรื่องนี้อาจไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาอาชญากรรมหรือปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชน เนื่องจากบางกรณีอาจเป็นงานนโยบายสำคัญ เช่น การแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือเป็นการปฏิบัติเฉพาะหน้า เช่น ประชาชนในพื้นที่ที่มีทัศนคติไม่ดีต่อตำรวจและมีแนวโน้มจะต่อต้านการปฏิบัติงานหรือไม่ให้ความร่วมมือกับตำรวจ หรือมีปัญหาอาชญากรรมทำให้กระทบกระเทือนขวัญของประชาชน ซึ่งกรณีเหล่านี้มีความจำเป็นต้องใช้งานชุมชนสัมพันธ์เข้าไปคลี่คลายปัญหาโดยฉับพลัน

เมื่อได้พิจารณาลักษณะของชุมชนประกอบกับการวิเคราะห์พื้นที่ดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ที่จะถูกเลือกเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ คือ

1. ชุมชนที่เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาอาชญากรรมสูง ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก เช่น มีคดีลักทรัพย์ คดีวิ่งราวทรัพย์ และคดีชิงทรัพย์เกิดขึ้นบ่อย เป็นต้น ชุมชนเป้าหมายเหล่านี้มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์โดยคัดเลือกรูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่และปัญหา

2. ชุมชนที่เป็นย่านธุรกิจต่อแหลมต่อการเกิดอาชญากรรม เช่น ศูนย์การค้า ธนาคาร ร้านค้าทอง ร้านเครื่องประดับ ฯลฯ ในชุมชนเหล่านี้รูปแบบที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่องานชุมชนสัมพันธ์ คือ สัมมนาแนวทางการร่วมมือระหว่างชุมชนกับตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม การกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตื่นตัวในการป้องกัน การสร้างระบบรักษาความปลอดภัยด้วยการบริหารความปลอดภัยและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วย

3. ชุมชนแออัดที่มีประชาชนผู้มีรายได้น้อยรวมกันอยู่ การเข้าดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์กับพื้นที่เหล่านี้ บางครั้งไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชนเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนไม่ค่อยมีเวลาและไม่ค่อยเข้าใจงานชุมชนสัมพันธ์ของตำรวจ ดังนั้น วิธีที่น่าจะได้ผลควร

3.1 การค้นหากลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นแกนในการดำเนินงานและการสร้างความเข้าใจกับประชาชนท้องถิ่น

3.2 เน้นการใช้บริการของทางราชการโดยไม่คิดมูลค่า

3.3 การชักนำหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยในลักษณะที่ประชาชนได้รับบริการจากหน่วยต่าง ๆ

3.4 สอดแทรกความรู้เรื่องการป้องกันอาชญากรรมเข้าไปทีละน้อย

4. พื้นที่ซึ่งมีปัญหาพิเศษ ได้แก่ พื้นที่ที่มีปัญหาเรื้อรัง มีความจำเป็นต้องดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ เช่น นโยบายของผู้บังคับบัญชาที่ต้องการสร้างศรัทธาจากประชาชนในพื้นที่นั้น หรือเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาอาชญากรรมที่กระทบกระเทือนต่อขวัญของประชาชน ต้องดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ในทันที

5. พื้นที่หมู่บ้านห่างไกล ได้แก่ พื้นที่ชนบท ชานเมือง อยู่ห่างไกลจากสถานีตำรวจ ในลักษณะพื้นที่เช่นนี้อาจจัดชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์เข้าไปเยี่ยมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม แนะนำการติดต่อใช้บริการที่สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4 การศึกษาและจัดทำข้อมูลท้องถิ่น

ข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับตัวบุคคล สถานที่ เส้นทางเข้า-ออก เป็นเครื่องมืออันดับสำคัญยิ่งสำหรับตำรวจท้องที่และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการเตรียมการ การกำหนดแผนการปฏิบัติงานและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ข้อมูลท้องถิ่น

1.4.1 สภาพพื้นที่และประเภทของสถานที่

1.4.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.4.3 บุคคลสำคัญในท้องถิ่นหรือบุคคลที่น่าสนใจ

1.4.4 บุคคลที่ต้องคอยสอดส่องพฤติกรรมและติดตามความเคลื่อนไหว

1.4.5 บุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้าน

1.4.6 อาวุธที่ได้รับอนุญาต

1.4.7 ยานพาหนะที่ใช้อยู่รวมทั้งสัตว์พาหนะที่อยู่ในครอบครอง

1.4.8 เส้นทางเข้าออกนำไปสู่หมู่บ้าน

1.4.9 วัน เดือน ปี ที่สำรวจ

1.4.10 ชื่อผู้สำรวจ

1.4.11 ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงภายหลัง

1.5 การกำหนดแผนการปฏิบัติงาน

การกำหนดแผนการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ เป็นการดำเนินการขั้นสุดท้ายของผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ ก่อนส่งชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ออกปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งตามข้อเท็จจริงนั้นกระบวนการวางแผนงานชุมชนสัมพันธ์ได้เริ่มตั้งแต่การเตรียมบุคลากร

เครื่องมือเครื่องใช้ การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายและการศึกษาข้อมูลท้องถิ่น สิ่งสำคัญในการกำหนดแผนปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ คือ ข้อมูลและข่าวสารที่ได้รับจะต้องถูกต้อง เชื่อถือได้ และต้องเป็นข้อมูลที่ทันสมัย จึงจะทำให้การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ตรงตามเป้าหมาย การกำหนดแผนการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์จะต้องยึดหลักเป็นสำคัญ คือ ความเป็นไปได้ ชัดเจน อ่อนตัว กำหนดระยะเวลา

2. ระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์

การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ มีเป้าหมายสุดท้ายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและสมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการป้องกันตนเองจากปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ

2.1 เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับตำรวจ

2.2 ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชนจากปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอื่น ๆ

2.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2549 : 25-34)

3.3.2 ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 การพบปะเยี่ยมเยียนและร่วมกิจกรรม

1. แนวความคิดและหลักการ

สัมพันธภาพของมนุษย์ เริ่มต้นด้วยการพบปะคุ้นเคยซึ่งกันและกัน ระดับความสัมพันธ์ที่บุคคลจะมีต่อกันนั้นขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งความรู้สึกลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นมาได้นั้นจำเป็นต้องมีการพบปะร่วมกิจกรรมเป็นพื้นฐานก่อน ดังนั้นการออกพบปะเยี่ยมเยียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้นำชุมชนและประชาชนของชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ จึงเป็นวิธีการสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น ความเคารพนับถือ อันจะนำไปสู่ความรักและความศรัทธาอันจะเป็นหนทางให้สามารถดำเนินการขั้นตอนต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

การพบปะเยี่ยมเยียนผู้นำและประชาชนในชุมชนตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อให้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ได้รู้จักและคุ้นเคยกับผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่

2.2 เพื่อให้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่

2.3 เพื่อให้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่อันเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ขั้นต่อไป

2.4 เพื่อให้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ สามารถใช้พื้นฐานความสัมพันธ์อันดีนี้ในการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนและจากเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ขั้นตอนต่อไป

3. กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

3.1 เข้าเยี่ยมพบปะผู้นำชุมชนและประชาชนที่บ้านหรือนัดหมายโดยชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์อาจแยกไปดำเนินการเป็นรายบุคคลหรือทั้งกลุ่ม ซึ่งการเยี่ยมพบปะผู้นำชุมชนนั้นอาจดำเนินการทั้งผู้นำทางการและผู้นำตามธรรมชาติ

3.2 ชี้แจงแนะนำเกี่ยวกับงานชุมชนสัมพันธ์ พร้อมทั้งแจกจ่ายเอกสารกับผู้นำชุมชน

3.3 เข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาล รวมถึงกิจกรรมสาธารณกุศลและการพัฒนาที่ชุมชนจัดขึ้น

3.4 เข้าร่วมกิจกรรมปกติตามวิถีชีวิตประจำวันในชุมชน

3.5 แนะนำตนเองและชี้แจงเกี่ยวกับงานชุมชนสัมพันธ์

4. สื่อและอุปกรณ์

คู่มือประชาชน และเอกสารแผ่นปลิว แผ่นพับ ให้ความรู้แก่ประชาชน กล้องถ่ายรูป สไลด์ วีดีโอ

5. การวัดผล/ติดตามผล

5.1 พิจารณาจากจำนวนผู้นำและประชาชนในท้องถิ่นที่ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์คุ้นเคยและรู้จัก

5.2 พิจารณาจากความสนใจซักถามข้อมูลต่าง ๆ ของผู้นำประชาชนในชุมชน

5.3 พิจารณาจากการให้ความร่วมมือแก่ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ของผู้นำและประชาชนในชุมชน

กิจกรรมที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน

1. แนวความคิดและหลักการ

การศึกษาชุมชนและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน เป็นการเรียนรู้และรู้จักกับชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนทำให้สามารถอธิบายสถานการณ์ต่าง ๆ ของชุมชนอันเป็นพื้นฐานของการวางแผน การตัดสินใจ และดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์มีพฤติกรรม ดังนี้

2.1 รู้จักและเข้าใจสถานการณ์และปัญหาของชุมชน ตลอดจนรู้จักและเข้าใจความต้องการของชุมชน

2.2 สามารถวิเคราะห์และเรียงลำดับปัญหาความจำเป็นและความต้องการของชุมชนได้

2.3 มีข้อมูลชุมชนด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับงานชุมชนสัมพันธ์

3. กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

3.1 ศึกษาข้อมูลชุมชน จปฐ. (ความจำเป็นพื้นฐาน) (จปฐ.2 จปฐ.3) รวมทั้งข้อมูล กชช.2 ค (ข้อมูลหมู่บ้านของคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ)

3.2 ตำรวจข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อุบัติภัย และสิ่งแวดล้อม ตามบันทึก ตร.ที่ 0608/4179 ลงวันที่ 4 เมษายน 2527

3.3 สอบถามหรือสัมภาษณ์ผู้นำหรือประชาชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ โดยการออกแบบสอบถามแล้วนำมาแจกแจงวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 ใช้วิธีการเข้าร่วมกิจกรรมในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน โดยการนอนพักอาศัย (ร่วมอยู่ ร่วมกิน ร่วมนอน ร่วมแก้ปัญหา) และใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้านในกิจกรรมต่าง ๆ

4. สื่อและอุปกรณ์

4.1 แบบสอบถามชนิดต่าง ๆ เช่น จปฐ. กชช.2 ค. รวมทั้งแบบบันทึกข้อมูลต่าง ๆ

4.2 กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ/กล้องวิดีโอ

5. การวัดผลและประเมินผล

ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์สามารถแบ่งปันปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ รวมทั้งเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาได้

กิจกรรมที่ 3 การประชุมวางแผนงานร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน

1. แนวความคิดและหลักการ

การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัยพลังความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันของทุกฝ่าย การประชุมเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความเข้าใจปัญหาเนื้อหาสาระรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและรับผิดชอบร่วมกัน นอกจากนี้การประชุมยังเป็นการระดมสมองและหลอมรวมความคิดที่หลากหลายให้เป็นหนึ่งเดียว เกิดพลังสามัคคีสู่การปฏิบัติและรับผิดชอบร่วมกัน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อระดมสมองร่วมคิดร่วมตัดสินใจต่อปัญหาด้านชุมชนสัมพันธ์ร่วมกัน

2.2 เพื่อเป็นการหารือร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ และผู้นำของชุมชนและประชาชนรวมทั้งบุคลากรในหน่วยงานและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.3 เพื่อกำหนดนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อุบัติภัย และยาเสพติดให้โทษ

2.4 เพื่อกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมและเฝ้าระวังการสนับสนุนการปฏิบัติงาน

3. กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

3.1 ปรึกษาหารือผู้นำที่เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายสวัสดิการและสังคมของหมู่บ้าน รวมทั้งผู้นำอื่น ๆ เช่น หัวหน้า กลุ่มครู ผู้นำศาสนา เพื่อประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการวางแผนวางโครงการจัดทำกิจกรรมด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อุบัติภัย และยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

3.2 การประชุมในขั้นนี้อยู่ในระยะของการระดมความคิดเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์สภาพการณ์และข้อมูลต่าง ๆ ร่วมกัน

3.3 การประชุมควรให้ผู้นำในชุมชนเป็นผู้นำนัดหมายและเป็นเจ้าของเรื่องชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ควรเป็นผู้ประสานงาน ติดต่อ และอำนวยความสะดวก พร้อมสนับสนุนในส่วนที่นอกเหนือขีดความสามารถของผู้นำชุมชน

3.4 ให้ที่ประชุมกำหนดกรอบนโยบายในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน บนหลักการของการพึ่งตนเองของชุมชนและการร่วมมือร่วมใจกันของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกำหนดโครงการหรือแผนงานที่สามารถลงมือปฏิบัติได้

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 การจัดระบบงานและประเมินความพร้อม

1. แนวความคิดและหลักการ

การเตรียมการจัดระบบงานและการตรวจสอบความพร้อม ในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่สำคัญมากเพื่อให้กำลังคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ระบบงาน แผนงาน และขั้นตอนในการปฏิบัติกระชับ สอดคล้องเหมาะสม วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ไม่ขัดข้อง พร้อมอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ ซึ่งการเตรียมการ จัดระบบงาน และประเมินความพร้อมเหล่านี้ เป็นรากฐานให้การปฏิบัติงานบรรลุความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้สำรวจความพร้อมทางด้านบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ขวัญกำลังใจ จิตสำนึก อุทิศการณ์ ความรับผิดชอบ ความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์

2.2 เพื่อให้ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องได้ประเมินความพร้อมทางด้านการจัดระบบงาน การมอบหมาย และการแบ่งภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ การจัดระบบขั้นตอนของการปฏิบัติงาน รวมทั้งข้อขัดข้องและปัญหาต่าง ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขล่วงหน้า

2.3 จัดให้มีการสาธิตแนวทางปฏิบัติการเกี่ยวกับระบบการทำงานเทคโนโลยี เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

2.4 จัดให้มีการประสานงานระหว่างบุคลากรขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างขณะปฏิบัติงานและเป็นการย้ำเน้นประเด็นปัญหาทำความเข้าใจแก่กันและกันให้กระจ่างชัด

3. สื่อและอุปกรณ์

3.1 คู่มือ แผ่นพับ โครงการ แผนงาน

3.2 เครื่องโสตทัศนูปกรณ์ เช่น กล้องถ่ายรูป สไลด์ วีดีโอ วีซีดี แผนภูมิ คำบรรยายสรุป

กิจกรรมที่ 2 การแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชน

1. แนวความคิดและหลักการ

การแนะนำให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชนจากปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมนั้น เป็นวิธีการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและชุมชนจากปัญหาดังกล่าวโดยได้เข้าใจถึงที่มาของปัญหาผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนแนวทางการป้องกัน แก้ไข และมีความรู้สึกรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของชุมชนแล้วปัญหาต่าง ๆ ย่อมที่จะต้องลดน้อยหรือหมดไปในที่สุด

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบที่มาและสาเหตุของปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.2 เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบถึงสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของชุมชนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2.3 เพื่อให้ประชาชนได้ทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาในฐานะสมาชิกของชุมชน และการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3. กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

3.1 การพบปะพูดคุยกับประชาชนตามเคหสถาน โดยสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

3.2 ประสานงานโรงเรียนในท้องถิ่น เพื่อขอให้จัดเวลาช่วงสั้น ๆ ให้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ทำการบรรยายให้ความรู้กับนักเรียน

3.3 จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ

4. สื่อและอุปกรณ์

การปฏิบัติงานขั้นตอนนี้ของชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ ควรมีสื่อและอุปกรณ์ ดังนี้

4.1 เอกสารแจกจ่าย แนะนำให้ความรู้แก่ประชาชน

4.2 กระดานสีขาว กระดานดำ

4.3 เครื่องฉายแผ่นใส สไลด์ พร้อมจอรับภาพ

4.4 เครื่องเล่นวีดีโอ วีซีดี พร้อมโทรทัศน์

4.5 เครื่องฉายภาพยนตร์ พร้อมจอ

4.6 คอมพิวเตอร์ วีดีโอโปรเจคเตอร์ พร้อมจอรับภาพ

4.7 รูปถ่าย

5. การวัดผลและประเมินผล

5.1 จากจำนวนประชาชนหรือหลังคาเรือนที่ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ได้ให้ความรู้

5.2 จากจำนวนครั้งของการฝึกอบรมที่ได้จัดขึ้น

5.3 จากจำนวนประชาชนที่เข้าร่วมรับการฝึกอบรม

5.4 จากความสนใจของประชาชนที่ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ ได้สัมผัสหรือเข้ามารับการฝึกอบรม

กิจกรรมที่ 3 การจัดระบบประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนกับตำรวจ

1. แนวความคิดและหลักการ

การประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนกับตำรวจ และการสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ ในชุมชน หลังจากที่ประชาชนในชุมชนได้มีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุและแนวทางแก้ไขแล้ว ถือเป็นเป้าหมายสุดท้ายของงานชุมชนสัมพันธ์ แต่การที่ประชาชนกับตำรวจจะมีการประสานงานและ

ดำเนินการตามระบบดังกล่าวอย่างจริงจัง ดังนั้น ประชาชนกับตำรวจจึงต้องเข้ามีส่วนร่วมในการพิจารณาและจัดวางระบบประสานความร่วมมือที่ดีและมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ประชาชนและตำรวจร่วมกันจัดระบบประสานความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ

2.2 เพื่อให้การประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนกับตำรวจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เพื่อให้ประชาชนเข้าใจแนวทางการมีส่วนร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ

2.4 เพื่อให้ประชาชนประสานความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจด้วยความมั่นใจและมีความปลอดภัยอย่างแท้จริง

3. กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

3.1 จัดการประชุมระหว่างผู้นำชุมชน ประชาชนและตำรวจ ขอความร่วมมือและชี้แจงเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองดี ตลอดจนวิธีการแจ้งข่าวสารให้กับตำรวจ

3.2 จัดผู้รับข่าวสารความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน

3.3 นำข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับระบบการประสานงานและการสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจมาทำการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.4 จัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข่าวสารและการสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจให้มีความทันสมัยและต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ให้ข่าวสารและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจเป็นสำคัญ

4. สื่อและอุปกรณ์

4.1 ผู้รับเอกสารและความคิดเห็นของประชาชน

4.2 เพิ่มรายชื่อประชาชนที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองดี การป้องกันปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ

4.3 เพิ่มรายชื่อและรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข่าว หรือแหล่งข่าวที่สามารถประสานให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ

5. การวัดผลและการประเมินผล

5.1 จากจำนวนข่าวสารที่ได้รับในผู้รับข่าวสารและความคิดเห็นของประชาชน

5.2 จำนวนหรือประชาชนที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองดี การป้องกันอาชญากรรม ฯลฯ

5.3 จำนวนรายชื่อผู้ให้ข่าวหรือแหล่งข่าวที่สามารถประสานให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ

5.4 จำนวนการเกิดของอาชญากรรมในพื้นที่และผลการจับกุม

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นติดตามผล ประกอบด้วยกิจกรรมการติดตามผล ประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข

1. แนวความคิดและหลักการ

การวัดผลเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการทำงานเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทำงานวงจรแรกและเป็นขั้นตอนแรกของวงจรการทำงานรอบที่สองต่อไป การวัดผลทำให้ได้ทราบปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และประเมินผลว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายมากน้อยเพียงใดอันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแผนงานหรือโครงการการปฏิบัติครั้งต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการที่ได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมไปแล้ว

2.2 เพื่อเป็นการประเมินผลว่างานชุมชนสัมพันธ์ได้ผลมากน้อยเพียงใด

2.3 เพื่อเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงแก้ไขแผนงานและแผนปฏิบัติงานของชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ต่อไป

3. กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

3.1 สร้างเครื่องมือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกในการเก็บข้อมูลผลกระทบต่าง ๆ จากการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์

3.2 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานวิจัยหรือสถาบัน เช่น วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ใกล้เคียง ให้ช่วยเหลือดำเนินการติดตามประเมินผลโครงการ

3.3 ประชุมปรึกษาหารือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่ม กรรมการฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนเพื่อให้แสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

3.4 จัดสัมมนาระหว่างผู้รับผิดชอบ ผู้บริหารโครงการ นักปฏิบัติ นักวิชาการ นักบริหาร และผู้เกี่ยวข้องเพื่อประเมินสถานการณ์และปรับปรุงแก้ไขการทำงานในครั้งต่อไป

3.5 บันทึกภาพ สไลด์ วีดีโอ และบันทึกเสียง

4. สื่อและอุปกรณ์

4.1 กล้องถ่ายรูป

4.2 กล้องถ่ายวีดีโอ

4.3 เครื่องเขียนและอุปกรณ์สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4 เทปบันทึกเสียง (กองพัฒนาการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม. 2549 : 38-53)

4. สภาพและปัญหาของตำรวจชุมชนสัมพันธ์

งานชุมชนสัมพันธ์ เป็นงานที่ได้พยายามมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ทั้งในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับตำรวจ เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น ศรัทธา และมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ การให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันตนเอง ครอบครัว และชุมชนจากปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย การทารุณกรรมเด็กและเยาวชน ปัญหาสังคมในท้องถิ่นและปัญหาความมั่นคงของชาติ ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับตำรวจในการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งแม้ว่าจะได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและแนวทางแห่งการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ จะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นแนวทางการดำเนินการที่ถูกต้องก็ตาม แต่ปัญหาต่าง ๆ ยังคงมีอยู่ แยกพิจารณา ดังนี้

1. ปัญหาด้านตำรวจ

1.1 เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่บนสถานีตำรวจบางส่วนยังมีจิตสำนึกพฤติกรรม และท่าทีการปฏิบัติต่อประชาชนที่ไม่เหมาะสม ไม่ให้ความสนใจแก่ประชาชนที่มาแจ้งความร้องทุกข์ ขาดความสุภาพ น้ำใจไม่ตรีต่อสุจริตชน และทำงานด้วยความล่าช้า โดยขาดความเข้าใจต่องานบริการประชาชนอย่างแท้จริง

1.2 เจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วนตระหนักถึงความสำคัญของงานชุมชนสัมพันธ์แล้ว แต่ยังคงขาดความเข้าใจขั้นตอนแนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างแท้จริง โดยยังตั้งเป้าหมายและพอใจเพียงการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทางวัตถุ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนเท่านั้น ยังไม่ก้าวไปถึงขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนและการจัดวางระบบความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ประชาชนให้ความร่วมมือสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับตำรวจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้อง

1.3 เจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญและไม่มีความเข้าใจงานชุมชนสัมพันธ์อย่างแท้จริงว่า งานชุมชนสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่จะดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่เห็นเพียงว่าการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์เป็นเพียงการปฏิบัติตามคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

2. ปัญหาด้านประชาชน

2.1 ประชาชนจำนวนมากยังมีความเข้าใจว่า การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเป็นหน้าที่ของตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียว ประชาชนเป็นเพียงผู้รับบริการ ขาดความเข้าใจและตระหนักว่า ภัยจากอาชญากรรมนั้นเป็นภัยของสังคมที่ทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบแก้ไข

2.2 ประชาชนส่วนหนึ่งยังไม่พอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของตำรวจ โดยเห็นว่าตำรวจสนใจเฉพาะคดีที่สำคัญและเป็นที่น่าสนใจของสื่อมวลชน แต่ไม่ให้ความสนใจต่อคดีที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเท่าที่ควร

2.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของตำรวจมีทั้งการบังคับใช้กฎหมายและการบริการประชาชน การที่ตำรวจเน้นประชาชนในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัดทำให้ขัดแย้งกับการให้บริการที่ดีแก่ประชาชนอยู่ในตัวเอง ทำให้เกิดความหวาดระแวงมากกว่าเชื่อถือและศรัทธาในตำรวจ

2.4 ประชาชนและสังคมเรียกร้องต้องการประสิทธิภาพสูงสุดในการแก้ไขปัญหอาชญากรรมของตำรวจ โดยขาดความเข้าใจว่าในการแก้ไขปัญหอาชญากรรมนั้นประชาชนเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหา เพราะประชาชนเป็นบุคคลแรกที่พบเหตุ

2.5 ประชาชนจำนวนมากยังขาดการเสียสละเพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วม จึงเป็นอุปสรรคในการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2546 : 14-15)

3. ปัญหาด้านการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์

3.1 ในหน่วยงานที่ควบคุมการปฏิบัติ องค์กรที่รับผิดชอบงานอำนวยความสะดวกและประสานการปฏิบัติระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานี และหน่วยงานอื่นทั้งในและนอกสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งจะออกไปปฏิบัติงานภาคสนามยังไม่สามารถพัฒนาขีดความสามารถให้การปฏิบัติงานเป็นไปในเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ขาดกำลังพลซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ในการปฏิบัติงานและประสานงานชุมชนสัมพันธ์ ทำให้การปฏิบัติงานไม่ขาดจากหน้าที่เดิม ต้องทำงานหลายหน้าที่

3.3 ข้าราชการตำรวจหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติบางหน่วย บางระดับ บางคน ไม่ตระหนักและขาดความเข้าใจขั้นพื้นฐานในการบริหารงานชุมชนสัมพันธ์ โดยอาจมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่างานชุมชนสัมพันธ์เป็นงานที่ต้องปฏิบัติตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด มิใช่งานของหน่วยในระดับผู้รับผิดชอบพื้นที่โดยตรง

3.4 การพิจารณาบำเหน็จความชอบและการแต่งตั้งโยกย้ายของบางหน่วยงาน ไม่ให้ความสำคัญต่อข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ และการแต่งตั้งโยกย้ายบ่อยเกินไปนั้นยังส่งผลให้งานขาดความต่อเนื่องและผู้ปฏิบัติงานขาดทักษะ

3.5 การจัดชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ของบางหน่วย ยังมิได้คัดเลือกจากบุคลากรในพื้นที่หรือผู้ที่มีความรู้ ทักษะ มีบุคลิกเหมาะสมกับการปฏิบัติงานและสมัครใจในการปฏิบัติงาน ด้านนี้อย่างแท้จริง เป็นอุปสรรคต่อการขยายผลการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ให้บรรลุผล

3.6 หน่วยปฏิบัติหลายหน่วย ยังไม่เข้าใจในการใช้ดุลยพินิจในการจัดกำลังหรือขนาดของชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ ให้มีความเหมาะสมกับหน่วยและภารกิจในพื้นที่

3.7 การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายสำหรับปฏิบัติงานของบางหน่วยงาน ยังไม่เป็นไปตามแนวทางที่ได้กำหนด ซึ่งให้คัดเลือกจากพื้นที่เป้าหมายที่มีปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษ ปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจกันระหว่างตำรวจกับประชาชน หรือปัญหาอื่น ๆ

3.8 ระบบงานของตำรวจยังไม่เอื้ออำนวยต่อการให้ความร่วมมือ สนับสนุน หรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

3.9 ขาดการขยายผลการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมอื่น ๆ

3.10 หัวหน้าหน่วยงานของบางหน่วยงาน ไม่สนับสนุน ขาดความสนใจที่จะร่วมปฏิบัติงานกับชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ อันจะเพิ่มประสิทธิภาพ เชื่อถือแก่ประชาชนในบางโอกาส

3.11 งบประมาณงานชุมชนสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการไม่ได้รับตามที่จัดสรร เนื่องจากผู้บังคับบัญชาบางหน่วยได้ตัดลดเบียดเบียน และนำไปใช้ร่วมกับงบบริหารด้านอื่นๆ

3.12 ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ เช่น กล้องถ่ายรูป ฟิล์ม รถยนต์ เครื่องขยายเสียง หนังสือคู่มือประชาชน แผ่นพับ โปสเตอร์ วิดีทัศน์ เป็นต้น

3.13 ขาดการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกิจการชุมชนสัมพันธ์ทางสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

3.14 การประชาสัมพันธ์งานชุมชนสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนรับทราบน้อยเกินไป ยังไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยกระตุ้นจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากเท่าที่ควร

3.15 ประชาชนยังจำกัดบทบาทต่อการให้ความร่วมมือสนับสนุน และเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและปัญหาต่าง ๆ ทั้งโดยลำพังและโดยส่วนรวมในลักษณะขององค์กรชุมชน

3.16 ประชาชนและองค์กรประชาชน ยังขาดระบบวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนในการเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมในรูปแบบต่าง ๆ

3.17 ข้าราชการตำรวจทุกระดับ บางนายยังขาดจิตสำนึก ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2546 : 19-20)

5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและปัญหาการปฏิบัติงาน

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2535 : 54) กล่าวว่า ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ อายุ เพศ ประสบการณ์ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคล

เชอร์เมอร์ฮอร์น และคณะ (Schermerhorn and others. 1991 : 104-108) มีความคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคคล (Individual performance factors) ว่าประกอบด้วย

1. ลักษณะส่วนบุคคล (Individual attributes)

1.1 ลักษณะประชากร (Demographic characteristics) ได้แก่ เป็นตัวแปรที่ช่วยให้เห็นถึงภูมิหลังของบุคคล เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม สถานที่อยู่อาศัย ขนาดของครอบครัว ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตาม ลักษณะประชากรอย่างเดียวยังไม่เป็นเครื่องชี้วัดที่จะแสดงถึงผลการปฏิบัติงานที่ดี ทั้งนี้ยังมีสิ่งเกี่ยวข้องคือ ความรู้ ความสามารถและหรือลักษณะทางจิตวิทยา

1.2 ความรู้ ความสามารถ (Competency characteristics) เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการพิจารณาเลือกคนเพื่อมาปฏิบัติงาน ความรู้ความสามารถเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการทำงาน เป็นแรงจูงใจขั้นต้นที่มีผลกระทบต่อไหวพริบของบุคคลที่เอาชนะสภาพแวดล้อมได้ บุคคลที่รู้สึกรู้สึกว่ามีความรู้ ความสามารถในการทำงานของเขาสามารถคาดได้ว่า เขาจะทำงานอย่างจริงจัง ดังนั้น ความรู้ ความสามารถ แบ่งได้ 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ (Physical competency) และด้านสมอง (Mental competency) บ่อยครั้งได้ใช้ผลการเรียนรู้เป็นเครื่องมือชี้วัดถึงแนวโน้มความรู้ ความสามารถ ด้านสมองและการปฏิบัติงาน

1.3 ลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological characteristics) เป็นการแสดงแนวโน้มของพฤติกรรมแต่ละบุคคลที่เกิดขึ้น และมีอิทธิพลค่อนข้างถาวรต่อพฤติกรรม ลักษณะทางจิตวิทยาเหล่านี้ เช่น ทักษะ การรับรู้ ความต้องการ และบุคลิกภาพ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของคุณลักษณะของบุคคลเหล่านี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ และความจำเป็นแต่ละงาน ซึ่ง เซอร์เมอร์ฮอร์น และคณะ เห็นว่าคุณลักษณะของบุคคลจะต้องมีความเหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละงาน เพื่อที่จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ

2. ความพยายามในการทำงาน (Work effort) คุณลักษณะของบุคคลที่มีความเหมาะสมกับความจำเป็นของงานนั้น ยังไม่สามารถที่จะทำให้บุคคลมีผลการปฏิบัติงานในระดับที่สูง ทั้งนี้ยังมีตัวแปรหนึ่งที่สำคัญและต้องมียกคือ ความพยายามในการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความปรารถนาที่จะปฏิบัติงาน นั่นคือ ต้องมีแรงจูงใจที่จะทำงาน (Motivation to work) เป็นแรงผลักดันภายในตัวบุคคลที่มีผลโดยตรงและคงไว้ซึ่งความพยายามในการทำงาน คนที่มีแรงจูงใจในระดับสูงจะทำงานอย่างจริงจัง แรงจูงใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยกำหนดความพยายามในการทำงาน

3. การสนับสนุนจากองค์กร (Organization support) ในการปฏิบัติงานของบุคคลจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ปฏิบัติอยู่ บุคคลที่มีลักษณะตรงกับความจำเป็นของงานและได้รับการจูงใจในระดับสูง อาจไม่เป็นผู้ปฏิบัติงานที่ดี หากได้รับการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอจากหน่วยงานหรือที่เรียกว่าข้อจำกัดด้านสถานการณ์ (Situation constraint) เช่น ขาดเวลาที่จะทำงาน งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับงานไม่ชัดเจน ระดับความคาดหวังของผลการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม ขาดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานขาดการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่ยืดหยุ่น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคล

6. การปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการปฏิบัติงานตามโครงการชุมชนและมวลชนสัมพันธ์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา มีที่มาภายใต้แผนหลัก ดังนี้ (ตำรวจภูธรภาค 1. 2550 : 18-20) 1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) 2) แผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2530-2534) ปัจจุบันได้ใช้กฎหมายและแผนที่เกี่ยวข้องดังนี้ เป็นกรอบในการปฏิบัติ 1) พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 2) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 3) แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548-2551 4) ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 5) นโยบายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการปฏิบัติงานตามคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลงวันที่ 18 กันยายน 2549 ท้ายหนังสือกองพัฒนาการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0008.4/1564 ลง 8 สิงหาคม 2549 ให้ตำรวจภูธรภาค 1 กำหนดแผน งบประมาณ กิจกรรมเสริมและการประเมินผล การปฏิบัติการชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ประจำปี 2550 และปีต่อ ๆ ไป โดยกำหนดให้สถานีตำรวจทุกแห่งในสังกัดตำรวจภูธรภาค 1 ประกอบกำลังจัดชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ตามความเหมาะสมในแต่ละภารกิจ ที่จะดำเนินการตามพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย ภารกิจการดำเนินการและรายละเอียดการปฏิบัติให้เป็นไปตามคู่มือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยกำหนดให้สถานีตำรวจทุกแห่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปฏิบัติดังนี้

1. จัดชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ ออกให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนตามสถานศึกษา ทุกแห่งในพื้นที่รับผิดชอบ โดยนำโครงการ “TO BE NUMBER ONE” เข้าดำเนินการควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นอันดับแรก แล้วเสริมด้วยความรู้ด้านการป้องกันอาชญากรรมเป็นอันดับสอง และความรู้ด้านกฎหมายเบื้องต้น ความรู้ด้านการจราจร ฯลฯ เป็นอันดับสามตามโครงการครู 5 นาที พร้อมทั้งแวะเวียนเข้าไปทำความคุ้นเคยกับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. นำโครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชน คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจระดับสถานีตำรวจ การณรงค์เพื่อป้องกันปราบปรามยาเสพติดปราบปรามผู้มีอิทธิพลและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันมาสอดแทรกและปรับใช้กับการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ทุกชุดพิจารณาเลือกพื้นที่เป้าหมาย สถานีตำรวจละ 5 หมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และให้เน้นพื้นที่ที่มีปัญหาด้านยาเสพติด มีแหล่งอิทธิพลและแหล่งอบายมุขแล้วให้หน่วยส่งข้อมูลพื้นที่เป้าหมายดังกล่าวให้ตำรวจภูธรภาค 1 จำนวน 1 ชุด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามผลการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์

3. สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรประชาชน ซึ่งดำเนินการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนที่ได้จัดตั้งไว้แล้ว ให้มีมาตรการ ระบบงาน และวิธีการปฏิบัติในการตรวจตรา แจ้งข่าวสาร ระงับเหตุการณ์ ตลอดจนการเป็นพยานในคดีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4. หัวหน้าสถานีตำรวจดูแลสนับสนุนยานพาหนะ วัสดุ อุปกรณ์ และส่งเสริมงานชุมชนสัมพันธ์ ร่วมวางแผน กำหนดโครงการ แผนงาน กิจกรรมต่าง ๆ และจัดรูปแบบการบริหารให้เป็นระบบ มีหลักเกณฑ์การทำงานที่ชัดเจนพร้อมทั้งให้ความสำคัญตรวจสอบดูแลเร่งรัดการใช้งบประมาณให้ถูกต้องตามรายการและระยะเวลาที่ตำรวจภูธรภาค 1 กำหนด

5. ดำเนินการป้องกันเชิงรุกในพื้นที่ตามหลักการ “ตำรวจชุมชน” (Community Policing) อันประกอบด้วย สายตรวจชุมชน เพื่อนบ้านระวังภัย หมู่บ้านปลอดภัยอาชญากรรมและหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด โดยมีเจ้าหน้าที่สายตรวจเป็นผู้ดำเนินการรับผิดชอบประสานงานและประสานการปฏิบัติกับชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์

6. ปรับปรุงเทคนิค วิธีการและการปฏิบัติของข้าราชการตำรวจที่รับผิดชอบงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนการบริการประชาชนในระดับสถานีตำรวจ และหน่วยปฏิบัติการให้เป็นที่ไปด้วยความรวดเร็ว สุภาพ มีอัธยาศัยไมตรีและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี กระตือรือร้นเห็นอกเห็นใจและอำนวยความสะดวกด้วยความจริงใจ ตามหลักการของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ และจัดทำพันธสัญญาของสถานีตำรวจให้ประชาชนรับทราบ

7. นำยุทธศาสตร์งานปฏิบัติการทางจิตวิทยา มาปฏิบัติงานในพื้นที่

8. ให้ชุดปฏิบัติการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่ตามระดับขั้นของความสำเร็จ Milestone เป็น 5 ระดับ

8.1 ระดับที่ 1 การกำหนดแนวทางการสนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาการเกิดในพื้นที่

8.2 ระดับที่ 2 บูรณาการความร่วมมือระหว่างเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ และระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินงานเครือข่ายอย่างเหมาะสม

8.3 ระดับที่ 3 มีกิจกรรมสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่ และในแต่ละพื้นที่มีมาตรการในการป้องกันการกระทำผิดและมาตรการการลงโทษโดยชุมชนที่ชัดเจน

8.4 ระดับที่ 4 มีตำรวจปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายในพื้นที่ และเครือข่ายในพื้นที่ต้องมีกิจกรรมการป้องกันปราบปรามอย่างต่อเนื่อง

8.5 ระดับที่ 5 สรุปผลการดำเนินงาน / กิจกรรมพร้อมทั้งประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอัตราการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนคดีในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

ตาราง 1 กลยุทธ์ในการปฏิบัติงานของชุดปฏิบัติการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

กำลังพล	ปฏิบัติงาน / วัน	พื้นที่เป้าหมาย	หมายเหตุ
สัญญาบัตร 1 นาย	สำหรับการปฏิบัติ 96 วัน	ประกอบด้วย	ใช้งบประมาณ
-----	ไตรมาสที่ 1 24 วัน	- พื้นที่เป้าหมายใหม่	ไตรมาสที่ 1
ประทวน 10 นาย	ไตรมาสที่ 2 24 วัน	- พื้นที่เป้าหมายเดิม	1 ตุลาคม 2550-31
.....	ไตรมาสที่ 3 24 วัน	จำนวนวันปฏิบัติงานที่	ธันวาคม 2550
รวม 11 นายสามารถ	ไตรมาสที่ 4 24 วัน	เพิ่มมากขึ้น อันเป็นผล	ไตรมาสที่ 2
ปรับจำนวนกำลังพล	กำลังพลที่ลดลงจะทำให้ชุด	เนื่องมาจากการปรับลด	1 มกราคม 2551-31
สำหรับปฏิบัติงานลงได้	ปฏิบัติการจริงมีจำนวน	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ จะ	มีนาคม 2551
โดยอยู่ในระหว่าง 6-7	ระยะเวลาปฏิบัติงานใน	ทำให้มีจำนวนวัน	ไตรมาสที่ 3
นายตามความเหมาะสม	พื้นที่ได้มากขึ้น	ปฏิบัติงานเพียงพอต่อการ	1 เมษายน 2551-30
กับภารกิจ		ดำเนินการทั้งพื้นที่	มิถุนายน 2551
		เป้าหมายใหม่และพื้นที่	ไตรมาสที่ 4
		เป้าหมายเดิม	1 กรกฎาคม 2551-30
			กันยายน 2551

ที่มา : ตำรวจภูธรภาค 1. 2550 : 21-22

1. ทุกชุดปฏิบัติการจะมีพื้นที่เป้าหมายหลัก 5 หมู่บ้าน/ชุมชน เป็นพื้นที่เป้าหมายใหม่ (เว้นแต่ภายในพื้นที่รับผิดชอบมีหมู่บ้าน/ชุมชนมีจำกัด จึงใช้พื้นที่เป้าหมายเดิม) จะมีกำหนดวันปฏิบัติงาน 96 วัน/ปีงบประมาณเท่ากันทุกชุดปฏิบัติการ

2. การใช้เวลาปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย

2.1 ชุดปฏิบัติการเดิมใช้เวลา 15 วัน/หมู่บ้าน/ชุมชน รวม 5 หมู่บ้าน/ชุมชน ใช้เวลาประมาณ 75 วัน อีก 21 วันที่เหลือ ใช้สำหรับการปฏิบัติในหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งเคยเป็นพื้นที่เป้าหมายมาแล้วและกิจกรรมในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาสังคมในพื้นที่ เช่น การจัดส่งเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ไปเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เด็ก นักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ หรือแก่ประชาชนในหมู่บ้านอื่น ๆ นอกพื้นที่เป้าหมาย ตลอดจนการสนับสนุนโครงการเร่งด่วนของรัฐบาล เช่น การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ การแก้ไขปัญหาโสเภณีเด็ก การใช้แรงงานเด็ก การป้องกันและลดอุบัติเหตุ ฯลฯ หน่วยมีความอ่อนตัวที่จะปรับการใช้เวลาในแต่ละพื้นที่เป้าหมายได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์และภารกิจ

2.2 การจัดชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ ให้เป็นไปตามความเหมาะสมในแต่ละภารกิจ ที่จะดำเนินการตามพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย ในกรณีที่หน่วยไม่สามารถจัดกำลังได้ตามที่กำหนด ให้หน่วยสามารถใช้ดุลยพินิจกำหนดกำลังพลได้ตามความเหมาะสมกับภารกิจ

ตัวอย่าง ในการใช้ดุลยพินิจในการจัดชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ในปีงบประมาณ พ.ศ.2551 ซึ่งจะเป็นผลให้มีวันสำหรับปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้นตามสัดส่วนกำลังพลที่ลดลง

1 ชุดปฏิบัติการ 11 คน	ปฏิบัติงาน 96 วัน / ปี
1 ชุดปฏิบัติการ 10 คน	ปฏิบัติงาน 104 วัน / ปี
1 ชุดปฏิบัติการ 9 คน	ปฏิบัติงาน 116 วัน / ปี
1 ชุดปฏิบัติการ 8 คน	ปฏิบัติงาน 130 วัน / ปี
1 ชุดปฏิบัติการ 7 คน	ปฏิบัติงาน 149 วัน / ปี
1 ชุดปฏิบัติการ 6 คน	ปฏิบัติงาน 174 วัน / ปี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ตาราง 2 แผนงาน/โครงการและกิจกรรมหลักที่มีงบประมาณ

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลาในการปฏิบัติ	งบประมาณ	หน่วยปฏิบัติ	หมายเหตุ
1	การจัดหาสิ่งอุปกรณ์ชุมชนสัมพันธ์	ทุกชุด ปฏิบัติการ		ใช้ งบประมาณ ตามข้อ 4	สถานี ตำรวจ	
2	การจัดทำสื่อโฆษณา การสนับสนุน นโยบายตำรวจภูธรภาค 1 (ภ.1)			ใช้ งบประมาณ ตามข้อ 4	สถานี ตำรวจ	
3	ติดตามแผนและประเมินผล 3.1 การตรวจสอบติดตามผลและแนะนำ งาน 3.2 การติดตามและประเมินผลโดย องค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน	ตามแผนการ ตรวจ ประจำปีของ ภ. 1	2 ครั้ง/ปี		ตำรวจ ภาค 1	
4	ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ตามแผนงาน ปกติ 1 ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ (สถานีตำรวจ)		96 วัน/ปี	14,766,424 บาท	สถานี ตำรวจ	
5	ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ตามแผนงาน พิเศษ 5.1 การปฏิบัติงานชุมชนและมวลชน สัมพันธ์ เพื่อเสริมมาตรการป้องกันและ ปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่ 5.2 การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์เพื่อ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ	พื้นที่ เป้าหมาย		ใช้ งบประมาณ ตามข้อ 4	สถานี ตำรวจ	
6	การอบรมเยาวชน ประชาชน -เยาวชนสัมพันธ์ - การฝึกอบรมประชาชน	600 คน 9,600 คน	5 วัน 1 วัน	งบสำนักงาน ตำรวจ แห่งชาติ งบสำนักงาน ตำรวจ แห่งชาติ	ตำรวจ จังหวัดที่ ได้รับ มอบหมาย ตำรวจ จังหวัดที่ ได้รับ มอบหมาย	4 รุ่น ๆ ละ 150 คน 4 รุ่น ๆ ละ 150 คน

ที่มา : ตำรวจภูธรภาค 1. 2551 : 23

ตาราง 3 แผนงาน/โครงการและกิจกรรมที่ไม่ใช้งบประมาณในงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลาในการปฏิบัติ	งบประมาณ	หน่วยปฏิบัติ	หมายเหตุ
1	การตรวจราชการ	ตามแผนตรวจราชการของหน่วยตามแผน			ตำรวจภูธรภาค 1	
2	ให้ความรู้แก่ประชาชน องค์กรภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาอื่น ๆ	ปฏิบัติงาน	ตามแผนการปฏิบัติของหน่วย		สถานีตำรวจ	
3	ปัญหาอื่น ๆ การนำโครงการ “TO BE NUMBER ONE” ควบคู่กับการ	พื้นที่ชุมชน/หมู่บ้านเป้าหมาย สถานศึกษาทุกแห่งในพื้นที่			สถานีตำรวจ	
4	รณรงค์ป้องกันยาเสพติดเข้าไปดำเนินการในพื้นที่เป้าหมาย การให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนตามสถานศึกษาต่าง ๆ	รับผิดชอบโดยเน้นในเรื่องการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นอันดับแรก ให้ความรู้ด้านการป้องกันอาชญากรรมเป็นอันดับสอง และการให้ความรู้ด้านกฎหมายเบื้องต้นและกฎหมายจราจร เป็นอันดับสามตาม “โครงการครู 5 นาที”			สถานีตำรวจ	หน่วยริเริ่มการทำงานขึ้นมาปฏิบัติ
5	การจัดระบบความช่วยเหลือระหว่างตำรวจกับประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม				สถานีตำรวจ	หน่วยริเริ่มการทำงานขึ้นมาปฏิบัติ

ที่มา : ตำรวจภูธรภาค 1. 2551 : 24

ตาราง 4 ข้อมูลชุดปฏิบัติการตำรวจชุมชนสัมพันธ์และพื้นที่เป้าหมายของ ตำรวจภูธรจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ประจำปีงบประมาณ 2551

ระดับหน่วย		พื้นที่เป้าหมาย				
ตำรวจภูธรจังหวัด	สถานีตำรวจภูธร	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	
	ระดับอำเภอ					
พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	หมู่ที่ 2	สวนพริก	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 6	สวนพริก	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 1	ลุมพินี	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 2	ลุมพินี	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 6	ลุมพินี	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	
	บางปะอิน	หมู่ที่ 7	เกาะเกิด	บางปะอิน	บางปะอิน	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 5	วัดยม	บางปะอิน	บางปะอิน	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 9	บางปะแดง	บางปะอิน	บางปะอิน	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 4	บ้านแป้ง	บางปะอิน	บางปะอิน	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 8	ตลาดเกรียบ	บางปะอิน	บางปะอิน	พระนครศรีอยุธยา
	เสนา	หมู่ที่ 1	หัวเวียง	เสนา	เสนา	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 2	หัวเวียง	เสนา	เสนา	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 3	หัวเวียง	เสนา	เสนา	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 4	หัวเวียง	เสนา	เสนา	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 5	หัวเวียง	เสนา	เสนา	พระนครศรีอยุธยา
	ท่าเรือ	หมู่ที่ 7	ท่าหลวง	ท่าเรือ	ท่าเรือ	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 8	ท่าหลวง	ท่าเรือ	ท่าเรือ	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 1	ศาลาลอย	ท่าเรือ	ท่าเรือ	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 6	บ้านร่อม	ท่าเรือ	ท่าเรือ	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 5	ท่าเจ้าสนุก	ท่าเรือ	ท่าเรือ	พระนครศรีอยุธยา
	วังน้อย	หมู่ที่ 1	พะยอม	วังน้อย	วังน้อย	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 2	พะยอม	วังน้อย	วังน้อย	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 3	พะยอม	วังน้อย	วังน้อย	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 4	พะยอม	วังน้อย	วังน้อย	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 5	พะยอม	วังน้อย	วังน้อย	พระนครศรีอยุธยา
บางปะหัน	หมู่ที่ 2	คานิม	บางปะหัน	บางปะหัน	พระนครศรีอยุธยา	
	หมู่ที่ 1	บางปะหัน	บางปะหัน	บางปะหัน	พระนครศรีอยุธยา	
	หมู่ที่ 2	บางปะหัน	บางปะหัน	บางปะหัน	พระนครศรีอยุธยา	
	หมู่ที่ 2	เสาชง	บางปะหัน	บางปะหัน	พระนครศรีอยุธยา	
	หมู่ที่ 1	ทางกลาง	บางปะหัน	บางปะหัน	พระนครศรีอยุธยา	

ตาราง 4 (ต่อ)

ระดับหน่วย			พื้นที่เป้าหมาย			
ตำรวจภูธรจังหวัด	สถานีตำรวจภูธร ระดับอำเภอ	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	
พระนครศรีอยุธยา	ลาดบัวหลวง	หมู่ที่ 7	สามเมือง	ลาดบัวหลวง	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 8	สามเมือง	ลาดบัวหลวง	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 7	คลองพระยาบันลือ	ลาดบัวหลวง	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 5	คู้สลอด	ลาดบัวหลวง	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 7	หลักชัย	ลาดบัวหลวง	พระนครศรีอยุธยา	
	นครหลวง	หมู่ที่ 5	บางระกำ	นครหลวง	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 2	บางพระครู	นครหลวง	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 1	บ้านซึ้ง	นครหลวง	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 1	คลองสะแก	นครหลวง	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 2	หนองปลิง	นครหลวง	พระนครศรีอยุธยา	
	ภาชี	หมู่ที่ 1	ไผ่ล้อม	ภาชี	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 2	ไผ่ล้อม	ภาชี	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 3	ไผ่ล้อม	ภาชี	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 4	ไผ่ล้อม	ภาชี	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 5	ไผ่ล้อม	ภาชี	พระนครศรีอยุธยา	
	พระนครศรีอยุธยา	บางไทร	หมู่ที่ 1	แคตค	บางไทร	พระนครศรีอยุธยา
			หมู่ที่ 2	แคตค	บางไทร	พระนครศรีอยุธยา
			หมู่ที่ 3	แคตค	บางไทร	พระนครศรีอยุธยา
			หมู่ที่ 4	แคตค	บางไทร	พระนครศรีอยุธยา
			หมู่ที่ 5	แคตค	บางไทร	พระนครศรีอยุธยา
ผักไห่		หมู่ที่ 1	ศาลาน	ผักไห่	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 2	ศาลาน	ผักไห่	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 1	ลาดชิด	ผักไห่	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 1	ผักไห่	ผักไห่	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 2	ผักไห่	ผักไห่	พระนครศรีอยุธยา	
บางบาล		หมู่ที่ 1	วัดตะกู	บางบาล	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 2	วัดตะกู	บางบาล	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 3	วัดตะกู	บางบาล	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 7	ไทรน้อย	บางบาล	พระนครศรีอยุธยา	
		หมู่ที่ 8	ไทรน้อย	บางบาล	พระนครศรีอยุธยา	

ตาราง 4 (ต่อ)

ระดับหน่วย		พื้นที่เป้าหมาย			
ตำรวจภูธรจังหวัด	สถานีตำรวจภูธร ระดับอำเภอ	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา	บางซ้าย	หมู่ที่ 2	บางซ้าย	บางซ้าย	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 4	แก้วฟ้า	บางซ้าย	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 2	เต่าเต่า	บางซ้าย	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 6	วังพัฒนา	บางซ้าย	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 3	เทพมงคล	บางซ้าย	พระนครศรีอยุธยา
	มหาราช	หมู่ที่ 2	บ้านขวาง	มหาราช	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 1	ท่าคอ	มหาราช	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 3	บ้านใหม่	มหาราช	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 2	น้ำเต้า	มหาราช	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 4	บ้านนา	มหาราช	พระนครศรีอยุธยา
	บ้านแพรก	หมู่ที่ 3	บ้านแพรก	บ้านแพรก	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 2	บ้านใหม่	บ้านแพรก	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 6	คลองน้อย	บ้านแพรก	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 2	ลำพะเนียง	บ้านแพรก	พระนครศรีอยุธยา
		หมู่ที่ 5	สองห้อง	บ้านแพรก	พระนครศรีอยุธยา

ที่มา : ตำรวจภูธรภาค 1. 2551 : 36-38

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจสอบเอกสารพบว่า มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกันและสามารถนำมาสนับสนุนแนวคิดในการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ได้ ดังนี้

7.1 งานวิจัยในประเทศไทย

อดุลย์ ตะลุนแพพย์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีทักษะต่อการเตรียมความพร้อมเบื้องต้นของชุดปฏิบัติการ ได้แก่ การเตรียมผู้ปฏิบัติ การจัดระบบงาน การจัดองค์การ การเตรียมพื้นที่เป้าหมาย การเตรียมข้อมูลการปฏิบัติงาน การประสานงาน การวางแผนก่อนการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง

กิจ พงศ์ทิพย์พันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติตามนโยบายชุมชนสัมพันธ์ : ศึกษากรณีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ สถานีตำรวจภูธรอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติตามโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธรอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีประโยชน์ต่อประชาชนมาก ประชาชนต้องการให้ตำรวจขยายเวลาการปฏิบัติงานในพื้นที่เพิ่มขึ้น ส่วนตัวแปรต่าง ๆ เช่น อายุ เพศ รายได้ การศึกษา ศาสนา อาชีพ และสถานภาพการสมรส ไม่มีส่วนสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีผลต่อการปฏิบัติตามภารกิจของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธรอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

วันธิกรณ์ นุเกตุ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม : ศึกษากรณีงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ ศาสนา ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรม มีเพียงการเป็นสมาชิกองค์กรชุมชน และประสบการณ์ด้านอาชญากรรมเท่านั้น ที่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรม ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ เขตพื้นที่ชุมชน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรม มีเพียงความรู้ความเข้าใจงานชุมชนสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ และลักษณะทางสังคมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรม

สมพงษ์ ขอมปรารค์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำรวจภูธรจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ ชั้นยศ รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน นโยบาย และการบริหาร

ธนายุทธ สาระใต้ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์จะได้ผลและมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนเป้าหมายได้นั้นตำรวจชุมชนสัมพันธ์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอน ตลอดจนต้องมีจิตสำนึกที่ดีต่องานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ สามารถเล็งเห็นประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ เพราะตำรวจชุมชนสัมพันธ์สามารถแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนได้ไม่ยาก เพียงแต่ต้องปรับบทบาทจากเป็นผู้ปกครองหรือเป็นนายประชาชน มาเป็นผู้ให้บริการโดยสร้างสัมพันธภาพและภาพลักษณ์ที่ดีต่อประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

ความศรัทธา และความยอมรับนับถือจากประชาชนเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนและเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน นอกจากนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องมีนโยบายรองรับเกี่ยวกับกำลังพล การฝึกอบรม วัสดุ/อุปกรณ์ งบประมาณ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ให้เพียงพอและเหมาะสมเพื่อทำให้เกิดประโยชน์และผลสำเร็จสูงสุดในการปฏิบัติ ส่วนในด้านกรปฏิบัติงานและปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์มีการปฏิบัติงานและปัญหาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ อายุ ชั้นยศ รายได้ การศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ด้านการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน ทำให้การปฏิบัติงานและปัญหาการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์แตกต่างกัน

ขจร พัฒนพงษ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีของกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 ผลการศึกษาพบว่า

- 1) ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ค่อนข้างดีต่อตำรวจและยอมรับโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อตำรวจ
- 3) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในด้านรายได้และการศึกษามีความสัมพันธ์กับการยอมรับโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์
- 4) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในด้านเพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์

จิตสันต์ ผลประสิทธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน : ศึกษาเฉพาะกรณีกองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ถึง 9 พบว่า ภูมิหลังข้าราชการ ได้แก่ อายุ สถานภาพการสมรส อายุราชการ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน ส่วน เพศ ระดับการศึกษา ชั้นยศ อัตราเงินเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน การได้รับการฝึกอบรมด้านการสืบสวน ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่

พิทยา สุทธิธรรม (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในเขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ถึง 9 พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่มีอายุแตกต่างกัน ระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน และการได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการทำงานที่แตกต่างกัน แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่มีเพศแตกต่างกัน ระดับการศึกษาแตกต่างกัน ชั้นยศแตกต่างกัน สถานภาพทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน และสถานภาพครอบครัวแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน

พลทิต ไชยรส (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ดำรงในการปราบปรามอาชญากรรม : ศึกษากรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม ในสังกัด กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกันคือ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และระยะเวลาในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามไม่แตกต่างกัน

ทศพล อ่ำไพพิพัฒน์กุล (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาในการปฏิบัติงาน ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 พบว่า กลุ่มประชากรเห็นว่าปัญหาในการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในปัจจุบันมีปัญหายุ่งยากในระดับปานกลาง การทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ และประสบการณ์ทำงานด้านตำรวจชุมชนสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับปัญหาการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

วอร์ซอว์ (Warshaw. 1979 : 19-25) ได้ศึกษาวิจัย พบว่า โครงสร้างงานเป็นปัจจัยในการทำงาน ซึ่งประกอบไปด้วย ความยากง่ายของงาน มาตรฐานการทำงาน กะหรือผลัดในการทำงาน กฎระเบียบ ความจำเจซ้ำซากของงาน ฯลฯ

บราวน์ และโมเบิร์ก (Brown and Moberg. 1980 : 170-172) ได้ศึกษาวิจัย พบว่า ปัจจัยในการทำงานด้านบรรยากาศในการทำงาน ได้แก่ ความมีอิสรภาพของแต่ละบุคคล เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การได้รับคำแนะนำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจากผู้บังคับบัญชา การสื่อสารที่ดี และการแสดงออกของพฤติกรรมที่ไม่ถูกจำกัด และปัจจัยในการทำงานด้านบทบาทในการทำงาน ได้แก่ บทบาทที่คลุมเครือ (Role Ambiguity) และบทบาทที่ขัดแย้ง (Role Conflict)

คูเปอร์ (Cooper. 1979 : 57) ได้ศึกษาวิจัย พบว่า ปัจจัยในการทำงานด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ประกอบด้วย การเลื่อนขั้น การเลื่อนตำแหน่งตามความสามารถ การมีโอกาสได้ไปอบรม หรือศึกษาต่อ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการพัฒนาเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การได้รับการประสานงาน และคำปรึกษาที่ดี

สรุปได้ว่า จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพการปฏิบัติงาน และปัญหาการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ทั้ง 3 ขั้นตอน จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ ชัยยศ รายได้ การศึกษา และประสบการณ์ด้านการฝึกอบรม ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ทุกนายมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ทุกนายจึงควรมีการศึกษา สภาพการปฏิบัติงานและปัญหาการปฏิบัติงาน เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน

ของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตำรวจชุมชนสัมพันธ์ทุกคนสามารถหาแนวทางแก้ไขพัฒนาให้การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา